

4

VINDICIÆ
DIVERSÆ PRO DIVERSITATE STATUS
GRATIÆ AUGUSTINIANÆ
CONTRA EXIMIUM THEOLOGUM
PATREM C. R. B.
TOMO VI. CURSUS THEOLOGIÆ THOMISTICÆ
Differt. II. Articulo 4.

QUAS
UNA CUM SELECTIS POSITIONIBUS
DE
DEO UNO, TRINO,
ANGELIS ET GRATIA

PRÆSIDE
P. ROMANO FISCHER, Ord. Erem.
S. P. Augustini Ss. Theol. h. t. Lectore
PROPUGNABUNT
Rel. FF. WENZESLAUS KYPPER,
MARCELLINUS HOENIG.
PANTHALEON DITZ, EMERICUS STANGENBERGER,
ET BARNABAS SAUER, ejusdem Ordinis
Professi

In Conventu Moguntino die Maji Anno 1764.

MOGUNTIÆ, Ex Typogr. Elect. Anl. Academ. privil.
apud Hæredes Hæffner.
Per Jeann. Benjam. Waylande.

*J. Glosculus Brunten
Franciscus*

HONORIBUS
ADMODUM REVERENDORUM
ET EXIMIORUM

PATRUM ORD. EREM.

S. P. AUGUSTINI

Provinciae Rheno-Suevicæ superiorum ad com-
mitia provincialia Spiræ celebranda con-
scriptorum.

Binf. 415 (4)
25w

ADMODUM REVERENDI ET EXIMII
P A T R E S!

Augustiniana dogmata propugno: cui-
nisi Augustiniano nomini inscri-
benda sunt? Hoc mea in vos obser-
vantia, illud debita sanctissimo Patri & op-
timo Ecclesiæ Magistro (a) reverentia atque
Generalis Antistitis nostri auctoritas impe-
ravit. Quàm provide, quàm sapienter! Au-
gustinus magnus ille dux est, tam continuis
contra hæreticos exercitatus præliis, quàm
gloriosus trophæis, qui in catholicorum PP.
Apostolicis institutionibus traditâ doctrinâ,
quam Græci Latiniq; Pontifices S. Spiritûs
infu-

(a) Orat. off. div. S. Gelas. ep. ad Honor. Cœlestin. ad Episc.
Gall.

infusione firmati, uno atque indissolubili
 semper tenuere consensu, indutus virtute ex
 alto abundantius illis omnibus laboravit, (b)
 cujus ductu viginti amplius annis contra ini-
 micos gratiæ DEI Catholica acies pugnavit
 & vicit, (c) cujus sententiis Synodorum Can-
 ones (d) conflati, condita decreta Pontifi-
 cum, (e) ad cujus doctrinæ normam Pontifi-
 ces catholicorum dogmata exegerunt, (f)
 cujus de Gratia & libero arbitrio doctrinam
 Ecclesia Catholica adoptavit in suam, (g) ad
 quem hæreticorum libros Bonifacius Papa
 doctissimus, (h) quæstiones difficillimas ipsi
 Doctores (i) retulerunt. Quæ compendio
 laudum amplissimo complexus est Cl. De-
 champsius S. J. Fuit Augustinus quodam-
 modo Ecclesiæ præcentor, cum Romanis
 Pontificibus & conciliis ore præivit, quod de
 superbissimâ hæresi (Pelagii) judicarunt.
 Fuit lingua Ecclesiæ, cum ejus verbis decreta
 concepta sunt, & quæ prius fuerant Augu-

A 2

stini

- (b) Fulg. l. 2. de Ver. prædest. & gratiæ c. 17. (c) Prosp.
 in præf. contra Collat. (d) Araus II. (e) Duo Enchiridii
 capita inserta epistolæ S. Leonis M. ad Aquilej. Episc.
 (f) Euchol. P. Macedo ad 28. Augusti p. 406. Phil. Vi-
 ceom. Mediolan. Episc. Carac. in notis MSS. ad c. 4.
 Aug. Vindicati &c. (g) Ep. Joan. II. ad Senatores. Hor-
 milla ad Possell. Suarez proleg. 6. de Grat. c. 6. n. 15.
 (h) Prosp. in fine libri cont. Coll. (i) Hier. Paulin.
 Prosp. Hilar. Bonifac. P. &c.

stini voces, spiritûs S. oracula esse cæperunt.
Fuit ille Conciliorum dux atque ingenium,
cùm iis rationes & exempla subministravit,
quibus Pelagium ejusque complices frege-
runt &c. (k) Non capit grande volumen
infinitam ferè præconiorum multitudinem,
quibus omnium ætatum ac ordinum scri-
ptores primi subsellii, non minùs judicandi
maturitate præditi, quàm liberi necessitate
adulandi, doctrinam M. Augustini admira-
bili consensu consecrarunt. Quæ cum ita
sint, quid miramur, celeberrimæ congrega-
tionis S. Mauri Patres Doctissimos (togæ no-
stræ viros nullos profero) se Augustini di-
scipulos profiteri, Franciscum Macedo &
scriptorum copiâ & splendore munerum
Lusitaniæ, Hispaniæ, Galliæ & Italiæ notis-
simum exclamasse: Augustinianus sum, Au-
gustinianissimus sum; Joannem Barsanti à
S. Antonio piarum Scholarum, qui in luce
Italiæ, Romæ in Collegio Nazareno stans
unus per aliquot dies continuos in acie ante
biennium omnes Augustini cavillatores pro-
vocavit, tanto animo ejusdem auctoritatem
sustinuisse? Hisce vestigiis insistere tantò
gloriosius puro, quanto iniquius filio dese-
rere Patrem, Patris ergo dicta tanquam mea
de-

(k) Apud Noris in Vind, c. 7.

defendere cum S. Hieronymo decretum est.
(l) Nec me quorundam seditiosæ voces, aut
intempestivæ calumniæ conturbabunt. No-
verint, qui non laborant, ut intelligant Augu-
stinum, quod facillimè possunt, sed laborant,
ut refellant, (ut ipsius dogmata cum Bajanis
Jansenianisque erroribus, confundant) quod
non possunt, (m) noverint, inquam Augusti-
num nunquam sinistra suspitionis rumore
aspersum (n) abundantissimè spiritu veritatis
impletum (o) conditorem antiquæ rursus fi-
dei, (p) unum esse ex multis, qui profanas no-
vitates refutat; (q) noverint, non solùm Ro-
manam Africanamque Ecclesiam, & per
omnes mundi partes universos promissionis
filios cum doctrinâ hujus Viri, sicut in totâ
fide, ita & in gratiæ confessione congruere.
(r) Habemus ergo ducem, qui nos in ipsa ve-
ritatis arcana, Deo viam monstrante perdu-
cat. (s) Sequar, quantum DEO adjuvante po-
terero, & quousque me vestra, Admodùm Re-
verendi & Eximii Patres, studia prosequen-
tur. Conatus meos boni habete, sapienter de-
cernite, bene vivite & valete.

Ita precor

Præses cum defendentibus.

A 3

PRÆ-

-
- (l) Ep. 30. ad Aug. (m) S. Aug. l. 3. oper. imp. c. 141.
(n) Cælestin. P. ep. ad Ep. Gall. (o) Prosp. ep. ad Ruf.
(p) Hier. ep. 25. inter August. (q) l. 6. cont. Jul. c. 8.
(r) Prosp. ep. ad Ruf. (s) S. Alipius Tagalt. l. 3. Aug.
contra Academ. in fine apud Noris in Vind.

PRÆFATIO
ET
OCCASIO SCRIBENDI.

Scholasticorum altercationes opinionum diversitati
coeuvæ sunt & quædam perpetuæ. Vindictæ no-
stratibus ferè propriæ, quos adversariorum sive ini-
quitas sive importunitas vix unquam sinit positus ar-
mis clausoque Jano respirare. Prostratis quaque
versum Pelagianis, plaudente Ecclesiâ, velatis de
hostibus gratiæ spoliis onustus victor Augustinus ex
acie recesserat, cum derepente Adrumetinorum Mo-
nachorum turbæ, & Massiliensium pertinaciâ bel-
lum instaurarunt tantò periculosius, quanto & di-
gnitatis auctoritate & opinione sanctitatis decerta-
bant; quos quidem consenescentes inter lauros Augu-
stinus gravissimis scriptis compescens, ipse se defen-
dit, mortuum Ss. Prosper & Fulgentius, & novissi-
mis temporibus Emin. Norisius & doctissimus Berti
(taceo, qui ab his laudantur instituti nostri homines),
vindicarunt, mox etiam seipsos.

Posterioris præcipuè traditum L. 4. Theol. Di-
scipl. c. 9. dicam an. Augustini de gratiâ utriusque
status systema insignis Theologus P. C. R. B. . . ve-
lut Thomisticæ sententiæ peremptorium, suppetiis
undeunde conscriptis, magno argumentorum appa-
ratu, tantæque, quantâ vix in ullâ materiâ, sollici-
tudine convellere aggressus est Tom. 6. cursus Theol.
Thomist. à p. 128. usque 177. Cujus viri confuta-
tionem an ignoraverit, an tanquam infelici Minervâ
atten-

attentatam dissimulaverit, Doctissimus Berti, quis
conjiat? quidquid sit, et si opellâ meâ Excellentissi-
mus auctor non egeat, luculentâ S. Augustini au-
doritâte satis tectus; nec novitas mea Cl. Adver-
sarii partem doctrinæ minimam assequatur; di-
gnam tamen studio meo operam in eo vindicando
adjuutoriorum discrimine collocandam putavi, in quo
cecu Augustinianæ doctrinæ fundamento evertendo
omnes prope ingenii vires & argumentandi vim
celebris Adversarius consumpsit.

Adversarius invidioso Fansenii nomine, velut
præfixâ infami notâ odium constare sanæ doctrinæ
molitur; verum Franc. Macedo non professione in-
stituti, sed doctrinæ Augustinianus, & Fansenii
apertus hostis præoccupavit cavillationem, Scrinii
D. August. Collat. 7. pag. 250 & 377. „Fanse-
nium, inquiens, peccasse non credo in eo, quod
censuit, rectam hujusmodi divisionis adjuutorio-
rum intelligentiam clavim & filum totius Au-
gustinianæ de gratia doctrinæ esse... distinctio-
nemque adjuutorii sine quo non, & quo Tho-
mistis non aridere, quia adjuutorium sine quo non
videtur auferre physicam illam suam prædeter-
minationem. „ Gonetum sibi Macedo adversa-
rium sumsit, ego Patrem B... eo quod labefactat an-
tâ Macedo sententiâ invictis momentis instaurasse,
discipulis, quorum manibus ejus opuscula frequenter
teruntur, posset videri. In stabilienidâ prius nostra
opinionem, deinde in confutandâ aliena mediocriter
versabor. Et quia tota concertatio de mente S. Au-
gustini procedit, ut B... ait, ex uno Augustino
nostra petam, & aliena momenta refellam.

*Siquis mihi exprobrat, cujus passim placita ve-
lut magistri amplector, ejus opinionem circa hanc ma-
teriam male à me vellicari: eodem id mihi jure con-
cessum respondeo, quo illi contra Tournelium, quem,
qua parte favet, sequitur; qua parte adversatur,
apertum se hostem in fronte librorum suorum vendi-
tans acerrime insectatur. Quo in genere etsi, qui pro-
pulsat bellum, veniã dignior censeatur eo, qui provo-
cat: non eam tamen, quam in adversario requirimus,
sinemus in nobis desiderari moderationem.*

*Doctissimum Berti, qui de gloriose ejus fami-
liæ viris nonnisi exquisita cum reverentia loquitur,
passim per contemptum fervidum opinionis Fansen-
ianæ defensorem compellat, & quem alias modestum
non potest non fateri, semel ironicã responsione, ut
delicatiores nares subodorantur, contra modestiæ
regulas peccasse arguit. Is verò discrimen inter in-
nocentis & lapsæ creaturæ gratiam, venenatam
hæreseos Fansenianæ radicem vociferatur, Augu-
stinianos nullo fere discriminine, nisi quod pro statu
præsenti gratias sufficientes agnoscant, à Fan-
senianis discernit; ceterum eos præcentori suo suc-
cinere afferit, non cogitans, quantam eo intem-
pestivo æstu summis omnium ordinum viris inju-
riam irroget, quàmque audacter judicium Bene-
dicti XIV. nulli aut sapientiã, aut æquitate se-
eundi, qui in Brevi anno 1745. die 31. Martii
ad fervidum illum Fansenii defensorem, uti B...
vocat Patrem Berti, dato, Norisum Romanæ
Ecclesiæ splendidissimum lumen appellat, imò
ipsum Augustinum aperte dictum discrimen in l.
de*

de cor. & gr. docentem condemnet. Hic nisi modestiæ limites transgressus est Antagonista, omnemque rupit aggerem; nihil mihi verendum est, ne quâ styli acrimonia justæ defensionis leges excedam. Tournelio objicienti, stante præmotione, liberum non esse voluntati, eam rejicere, totus in fermentum actus, clamat, calumniam esse Scholæ S. Thomæ illiberaliter impactam Tom. 6. p. 175. Grande nos contra Adversarium moderationis documentum dabimus, rati, convitia non esse malorum antidota, sed irritamenta.

A,

PARS

P A R S I.

Status questionis declaratur.

§. I. **C**atholicorum in asserendo gratiæ efficaci & sufficientis discrimine tantus est consensus, ut, qui alterutram declinare cupiat, eum hinc in Semipelagianorum, inde in Janseniorum scopulos prope necesse sit impingere. In utriusque notione & modo adjuvandi, aut necessitate adstruendi, salvâ fide, controversia est. Thomistæ, sicut gratiæ naturâ suâ efficaci necessitatem ex ratione causæ primæ, summæque creaturarum ab eadem dependentiæ derivandam putant, ita vel collati, vel denegati ejusmodi auxilii non aliam reddunt rationem, nisi quia Deus donorum suorum supremus & absolutus dominus est. Molina quodlibet auxilium liberi arbitrii consensu efficax reddi sustinuit. Qui mitigatum Suarezii temperamento systema Molinæ defendunt, illud inter æqualia naturâ auxilia gaudere effectum tuentur, quod congruo loco, tempore, genio & dispositioni naturali hominis accommodatum impertitur. Nos in quocunque statu supernaturalis gratiæ motionem ad actus naturæ viribus superiores requirimus; sed ut sit efficax per se & prædeterminans, infirmitatis conditio & naturæ vulnus exigit; quæ cum ex illo beatitudinis loco & statu, ubi innocentes creaturas, Angelos & Adamum Deus collocaverat, longe abessent, illi non opus habebant

bant

bant adjutorio, quod dat ipsum velle, id est, ex se se efficaci : & proinde infelices illi spiritus & primus homo nullius uberioris gratiæ ad actum perseverandum necessariæ defectu per liberum arbitrium ceciderunt ; Beati vero Angeli nullo superadditæ gratiæ accessu, nullo concessæ augmento per idem liberum arbitrium gratiâ tantum versatili adjutum ad perseverandum sese inflexerunt. Et hanc sententiam S. P. Augustini in l. de cor. & gr. quem S. Prosper pie-num auctoritatis divinæ prædicat, distinctis verbis expressam confidenter asserimus.

§. II. *Auctoritas Libri de correptione & Gratia.* Sentiant adversarii se hujus excellentissimi libri testimoniis undequaque premi, nec iisdem, utut se torqueant, expedire satis nequeunt. Quare ut infestâ hac auctoritate exonerent, vel certè illam elevent, quo ratiocinio utantur, accipite.

„ Cùm, fatente Jansenio, inquit B... tom.
 „ 6. p. 156 &c. cum eruditissimo P. Massoulié,
 „ Augustinus librum laudatum sub finem vitæ
 „ composuerit, in quo duplicis adjutorii quo
 „ & sine quo distinctio respectivè ad statum
 „ innocentiae & lapsum exprimitur, gravem
 „ injuriam non solum Augustino, sed coactis
 „ adversus Pelagianos conciliis & universæ
 „ Ecclesiæ inferri (ab iis, qui dictum librum
 „ Augustinianæ doctrinæ clavem decantant,
 „ quid enim?) sequitur imo longe aberrasse
 „ S.Pro-

» S. Prosperum, cum dixit: *viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus viri (Augustini) ductu pugnat & vincit; vincit, dico, quia non patitur respirare, quod vincit.* Quæ enim victoria tot annis esse poterat, cum arma, quibus solis victoria comparari poterat, nondum Augustinus exeruisset &c.

» Sequitur 2do S. Augustinum turpiter delusisse monachos Aduermetinos, quibus librum de gratiâ & lib. arb. . . clausum obsecraturumque (nondum missâ suæ doctrinæ clausi) mittebat. . . Insuper. . . quis in animum induxerit, M. Augustinum noluisse toto vitæ tempore aperte, ut Jansen. ait, docere hanc distinctionem, quæ est clavis doctrinæ, quam viginti annis tradiderat? quæ omnia indignantis animi epiphonemate concludit: Vah stultum & præposterum ordinem, Augustino prorsus indignum! »

Ecce, dum B. . . injuriam Augustino ab aliis illarum vindicare vult, infert ipse. Expendamus querelam ejus sive justitiam, sive importunitatem. Ac primo, unde illos viginti annos computat B. . . si, ut ipse tom. 6. p. 8. scribit, ab anno 412. infestavit Pelagium & 425. librum de cor. & gr. scripsit; quomodo viginti amplius annis sine clave tradidit doctrinam? Imò quomodo tot annis bellum gerere sine hac norma potuit Dux ille, qui pugnare 412. cepit, 430 vivere desiit? Prosper, inquiet, rationem

tionem reddat, ego succinui præcentori: Malecautus S. Prospero culpam impingit; advertat, nisi dissimulavit callidus; Prosperum non dixisse: Augustinus vicit, sed acies Catholica Augustini ductu vincit; vincit, non quia statim debellarum erat, sed quia respirare non finit, quos vincit. Vincit amplius viginti annis, quia etsi arma tractare mortuus nequiverat; Prospero tamen ejusque strenuis commilitonibus arma reliquit, certandi & vincendi ordinem, quando victa pravitas recidivo ausu infandum caput erigere niteretur, ostendit, S. Fulg. l. 2. de ver. præd. c. 18. Mortuus in vivis vicit, vincitque.

Stetit semper integer Augustino triumphus, quia, quoties Hydra illa Britannica novum caput contra gratiam exereret, Africanus ille Hercules continuò amputavit; etsi bestia confecta adeo non fuit, ut imbecillos quosdam morus non ederet.

Nec melior est altera, quam infert, consecutio. Si enim hoc delusisse est, non statim edidisse plenissimam rei controversæ explanationem, & dilucidatiora postea scripta evulgare: omnes, quotquot epistolam 105. ad Sixtum. & libros priores libro de gratia & libero arbitrio legerant, delusit; quia hic mox laudatus ille codex est, quem Augustinus diligentissime legendum ad dissensiones componendas commendat. Num ergo in Labyrinthum conjicere incautos & eosque palpitare in tenebris

vult, qui nec lum librum in publicum emiserat, qui gratiæ efficacis mysteria cum libertate arbitrii conciliaret? Vah stultum &c.

Reponet forsân B... siquid iustæ excusationis afferre voluerit, & Augustini honorem candoremque, quem aded cordi habet, vindicare; reponet, inquam ex S. Fulg. ubi supra: Semper vicit Augustinus, tam gratiæ Dei, quam humani arbitrii & officia discrevit & merita, semper Divinis humana subjiciens & veraciter docens; sed ruditas monachorum fecit, ut traditam sapientis de libero arbitrio doctrinam DILUCIDISSIME repetendam iudicaret; veletiam continua lucta Athleram gratiæ magis magisque exercuit, ut copiosius distinctiusque scribens omnes dubitandi causas amputaret. Bene habet: ergo nec opus erat antea expresso tradere distinctionem adjutoriorum diversis statibus accommodatorum, cum nulla necessaria quæstio de eâ incideret. Hoc si Jansenius dicere tantum voluit, non est vehementer, quod arguam. Quoad cætera non hæretici, sed Augustinianorum apologiam scribo; si tamen adversarius discrimen inter utrosque intercedere putet. De necessitate gratiæ ad actus supernaturales cum Pelagio, quam in utroque statu negabat, contentio fervebat; de infirmata per Adæ peccatum naturâ & libero arbitrio, & consequenter de magno adjutorio gratiæ ejusque cum libertate concordia postea bellum ingrebat. Hos errores debellandos primitus susce-

sce-

ſceperat dux Catholicæ aciei. Hæc quæſtio de
 gratiâ Adæ & Angelorum poſtea ex Semipe-
 lagianis fontibus hauſta & immiſſa eſt. „ Mo-
 nachis importunius quærentibus (en B...
 ipſe, cur Auguſtinus hunc librum ſcripſe-
 rit, rationem exſcribit) cur Deus deneget
 juſtis gratiam neceſſariam ad perfeverandum,
 & tamen ille culpetur, qui non perfeveret?
 Reſpondet Aug. juſtis temporaneis ſubtrahi
 gratiam, quia non ſunt à maſſa perditionis
 æternâ Dei prædeſtinatione diſcreti, id eſt,
 ſubtrahitur propter peccatum originale; ac
 reponebant: quid de ipſo primo homine
 ſentiat Aug... nondum quippe erat illa in
 genere humano maſſa, antequam peccaſſet.
 Concludit Aug. reſpondens-diſcultati ob-
 jectæ: Adjutoria diſtinguenda eſſe: aliud eſt
 adjutorium ſine quo aliquid non fit, & aliud
 eſt adjutorium, quo aliquid fit... Primo ita-
 que homini datum eſt adjutorium perfeve-
 rantia non quo fieret, ut perfeveraret, ſed
 ſine quo per liberum arbitrium perfeverare
 non poſſet. Nunc verò ſanctis &c. „ c.12. En
 cauſam! en doctrinam! facit nempe nova que-
 rimonia, facit diſcultas abſtruſa aut aliò pro-
 vocata oratio, diſcentium ſtupor, pertinacia
 & importunitas facit, ut altius à capite diſtin-
 ctiusque prædicemus, quæ dicta obiter fue-
 rant, aut, quæ necdum attigimus, diſcutiamus.
 Porro ipſe Aug. proficienter Deo miſerante ſe
 ſcripſiſſe, non a perfectione cæpiſſe faterur de
 dono

dono perf. c. 21. ut litium frequens tractatio
 exercet actores, & causâ productâ nova sæpe
 momenta eruuntur. Ceterum ex quo gratiæ
 efficacis necessitatem semper ex naturâ vulnere
 revocavit, ex quo gratiam Angelorum nun-
 quam asseruit effecisse, ut vellent; quid aliud,
 quàm discrimen gratiæ innocentis & lapsæ cre-
 aturæ assignavit? Augustinum, non nos car-
 pat Adversarius, quod ante dictum discrimen
 non protulerit distinctius. Quodsi temerarium
 videtur, & culpa in hostibus est, qui ante hanc
 quæstionem non moverunt; quid nobis insul-
 tat, siquid aut novæ, aut uberioris lucis in libro
 de cor. & gr. deteximus?

Quid hac nostrâ refutatione opus est? ipse
 B...p. 173. destruit quam contra nos & Augu-
 stinum p. 157. instruxit machinam; pauca assero,
 reliqua benevolo lectori inquirenda relinquo:
 Ibi malens diminutam Augustino doctrinam
 tribuere, quàm veritati cedere, familiare fuit
 Augustino, inquit, in materiis controversis
 suam disputationem intra certos limites coer-
 cere, nec plus dicere, quàm sit necesse sol-
 vendis objectionibus aut dubiis interrogantium,
 missis reliquis, quæ in præsentiarum videntur
 minùs necessaria. Id probat exemplo opusculi
 de sex qq. pagan. ep. 49. ex l. 1. retr. c. 9. l. 2.
 de Pec. mer. c. 17. quid ergo objicit indignum
 Augustino, ac præposterum ordinem?

Te stylus iste
 Conficit, & verbis proderis ipse tuis.

S. Prosp.

14

Id notare sub finem placuit, quod probationis caput est. Ex eo libro auctoris mentè colligenda, & ex eo argumentum potissimum perendum est, ubi ex professo de materia, quæ in controversiam venit, tractat; præsertim si ex eo nihil retractavit, sed simul omnia priora ad arctius stringendum colligat, (eam regulam non semel ab adversariis tradi memini, qui à S. Thomâ juniore ad seniore, & aliis opusculis & commentariis ad ejus summam provocant, si quando sibi conciliandus videretur S. Doct.) Sed in l. de c. & gr. Aug. ex professo de status & auxiliorum discrimine, & quidem jam diu multumque exercitatus, quin ullum verbum retractet, differuit; ergo ex eo libro potissimum disputandum est, qui fere totius causæ de gratia breve compendium & dilucidatio plenissima est. Agite! strata via est pergamus.

§. III. ARGUMENTUM I. Esto, quod ultimum Berti refert. breviter interdum ejus scripta repetenda erunt, & quid in illis cavilleretur B. . . diluendum. Itaque sententia de gratia per se efficaci & de prædestinatione gratuitâ nexu colligantur arctissimo. Sed hanc in statu naturæ lapsæ tantum esse gratuitam docet Aug. de cor. & gr. c. 9. &c. *Nunc autem perduto bono merito, in his, qui liberantur, factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat. l. 14. de civ. c. 28. Non eos jam meritis discernens, quan-*
B doqui-

*doquidem universa massa tanquam in vitiatâ va-
dice damnata est, sed gratiâ discernens. & alibi.
Distingue status, compara meritum & gratiam;
& inferes, Augustinum misericordiæ proprium
in hoc statu locum tribuere.*

*Nam si nunc etiam illæsus vigor ille maneret,
In quo insons natura fuit, sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pænaque absolvere posset.*

S. Prosp. car. de ingr. c. 44.

*Etsi modò gratia efficax voluntatem non
excludat; non tamen voluntas, sed gratia, que
in hoc opere potiores partes sibi vendicat, &
voluntatem determinat, ut velit, conciliare di-
citur; ergo cùm in creaturâ innocente volun-
tas conciliasset, gratia voluntatem suâ vi non
determinabat, ac consequenter efficax ab in-
trinscco non fuerat. Hanc ratiocinationem, quæ
in libris Berti argumentorum aciem claudit,
quantâ reverentiâ B...prosequatur, inde col-
liges, quod eam apertè nec referat, nec inte-
gram directè aggrediatur.*

§. IV. ARGUMENTUM II. Adam potuit
cum effectu perseverare sine gratiâ efficaci ab
intrinscco, quando potuit cum effectu perse-
verare sine adjutorio, quod dat ipsum velle &
perseverare: atqui Adam potuit cum effectu
perseverare sine adjutorio quod dat velle &c.
ergo & sine gratiâ ab intrinscco efficaci. p. m.
*Imò. Adam opus non habebat illo adjutorio, quod
implorent isti, id est, justi hujus status ad actu
per-*

perseverandum. Atqui isti implorant *adjutorium*, quod dat velle, ex eod. c. II. de Cor. & gr. ergo. Vanum est effugium contra distincta Augustini verba excogitatum, dicere, Adam non eguisse gratiâ sanante; Augustinus dicit; adjutorio quo perseveratur, quo fit, ut velimus, & prætereâ nullus, nisi insanus, dubitat, sanos & bene valentes non indigere medicinâ: quid opus erat, multis id & constanter inculcare?

P. ead. m. 2dò. Adam potuit cum effectu permanere cum *adjutorio sine quo*. Hoc non dabat velle, ergo. p. M. quando ex parte Dei & auxilii nihil amplius desiderabatur, potuit cum effectu cum solo adjutorio sine quo permanere; sed nihil desiderabatur &c. ergo. p. m. ex planissimis verbis Aug. circa fin. c. II. *ut in eo* (bono justitiæ originalis) PERMANERET! (nequis hâc voce POSSET malè abuteretur) *egebat adjutorio gratiæ*, quali? *sine quo id omnino non posset, non, quo fieret, ut vellet*. atqui & *acceperat posse, si vellet*; ergo ex parte Dei nihil desiderabatur.

Confirmatur. Nihil requirebatur, quàm velle, quod se tenebat ex parte Adæ; *nam si* (velle) *habuisset, perseverasset; posset enim perseverare etiam, si vellet*. ut autem vellet, in ejus reliquit arbitrio, *quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset & malè*. Non autem potuisset tam *bene velle, quàm malè, si defuisset ex parte*

Dei dandum auxilium, ad actum volendum absolurè necessarium, ergò.

§. V. RR. AA. Adam non habuisse gratiam ab intrinseco efficacem, & ideo non perseverasse, & in purâ potentia sterilem permanisse, quæ ulteriori gratiâ determinanda fuerat ad actum. Hæc quidem gratis dicta, & præoccupata fuere priori §. sed vanitas effugii magis ex mox dicendis patebit.

Arg. III. Adam potuit cum effectu perseverare cum eo adiutorio, quocum perseverarunt Angeli sancti: hi perseverarunt cum solo *adiutorio sine quo* per liberum arbitrium; ergo & Adam potuit cum illo per liberum arbitrium cum effectu perseverare. M. est ex c. 11. de cor. & gr. nec negari sine periculo evertendi proprii systematis ab AA. potest. m. p. cum eo adiutorio perseverarunt Ss. Angeli, quod, si illis & primo homini defuisset, sine suâ culpa cecidissent. Atqui hoc evidenter fuit tantum *adiutorium sine quo* & merè sufficiens. ergo, M. ex hoc Augustinianorum verborum c. 11. cit. contextu lucet clarior est: *posset ergo (Adam) permanere, si vellet; quia non deerat, per quod posset, & sine quo non posset perseveranter bonum tenere, quod vellet. Sed quia noluit permanere, profectò ejus culpa est, cujus meritum fuisset, si permanere voluisset, sicut fecerunt Angeli Ss. qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi. . si autem HOC ADIUTORIUM vel*
Au-

Angelo vel homini, cum primùm facti sunt, defuisset; quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet, non utique suã culpã cecidissent. m. ex contextu lecto, ubi tantùm de adiutorio sine quo sermo est, satis quidem patescit; sed ex adversarii principiis evidenter pariter ostenditur. Nullus est, nisi vehementer fallor, Thomistarum, qui dicat, hominem, cui denegatur gratia ab intrinseco efficax, sine culpã cadere peccando. Putat tamen B... & plures alii, culpam non esse peccantis, cui defuit auxilium purè sufficiens. ergo.

§. VI. Arg. IV. c. 15. Saluberrimè confitemur, Deum.. sic ordinasse Angelorum & hominum vitam, ut in eã prius ostenderet, quid eorum posset liberum arbitrium (sanum utique, & cum gratiã sufficienti; quia sine hac lapsus non fuisset imputandus ad culpam; &, quid valeat liberum arbitrium infirmum cum solã sufficiente gratiã quotidie adhuc triste experimentum capitur) deinde quid posset suã gratiã beneficium, justitiæque iudicium. At si in utroque statu homò indigeret gratiã victrice, quomodo utriusque discrimen experti essemus? utrinque gratiã victricis robur, nullibi vires arbitrii occurrissent; ergo creatura innocens gratiã victrice non eguit.

In depressionem liberi arbitrii, sibi relicti, quod nonnisi ad malum valer, dicta asserit B... p. 167. atque in commendationem arbitrii au-

xilio efficaci suffulti. *Quid ergo?* cum Aug. initio c. II. B. *Adam non habuit Dei gratiam? imò verò habuit magnam, sed disparem &c.* non ergo relictum sibi erat liberum arbitrium, nec erat necessarium *adjutorium quo.* In fine enim c. 12. facit Aug. hypothesin; si perseverasset Adam, non defuturo quidem adjutorio Dei perseveraturum fuisse; *non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet.* Deinde quale virium experimentum sumsisset Deus, si liberum arbitrium etiam sanum efficaci præmovere eguisset? Deus certè ostendisset, iam tunc gratiæ suæ beneficium Ss. Angelos præmovendo, & justitiæ judicium malos deferendo; antequam desererent; hoc est, exercuisset judicium justitiæ in eos, in quibus nec actualis, nec originalis fuit culpa.

Quomodo hæc cum verbis Apostoli cohererent, qui scribit, Deum operari in nobis velle & perficere? Ne ergo Augustinus Apostolo repugnet, excludit quidem gratiam sanantem, non applicantem. Næ Augustinus repugnet Apostolo! Augustinus ignoravit, opinor, verba Apostolica, qui librum plenum divinâ & Apostolicâ auctoritate scripsit, qui à conversionis suæ initio totus in lectionem S. Pauli incubuit, qui Pelagianos eâ sententiâ velut præsentissimo telo toties confixit: quasvero gratia efficaciter applicans non det velle: quasi Augustinus unquam inter gratiam medicinalem & applicantem efficaciter seu danter velle distin-

distinxisset, quasi verò illud maximè acerrimè-
que demonstrasset, quod nullus prudens obje-
cisset: nempe totus in eo versatus fuisset Au-
gustinus, ut ostenderet Angelum & sanum ho-
minem non indignuisse gratiâ sanante, bene-
râmen subintellexisse applicantem. *Vab præ-*
posterum & indignum Augustino disputandi ordi-
nen! Audiant ergò Augustinum in verba Apo-
stoli commentantem c. 5. de Gratia Christi:
non ait (Apostolus) qui operatur in vobis posse,
tanquam ipsi jam & velle & operari per se ipsos ha-
beant. . . sed ait: Deus enim est, qui operatur in
vobis velle &c. Pelagianos exagitat, qui posse à
Deo; agere & velle à seipsis sine omni gratiâ
Dei derivabant, Vigilanti prætereà voce *Jam,*
de quo loquatur statim Apostolus, docuit Au-
gustinus. Sed de hoc sæpiùs infra.

§. VII. Arg. V. Veniamus ad ea argu-
menta, quibus B. . . pro evincendâ gratiâ
ab intrinseco efficaci contra communes nobis
adversarios depugnat, videamusque, an simi-
les phrasas, prærogativas energiâsque pro
utriusque statûs gratiâ Augustinus proferat.
Gratiâ efficacem lapsi hominis vocat Aug.
l. 1. ad Bonif. c. 20. efficacissimam potesta-
tem; l. 1. cont. 2. epist. Pelag. c. 20. mira-
bilem & ineffabilem potestatem, operantem
in cordibus hominum. . . bonas voluntates.
De Gra. Christic. 24. l. 4. cont. Jul. c. 8. incli-
nandorum cordium omnipotentissimam pote-
statem & voluntatem. de Præd. Ss. c. 8. l. 2. cont.

B 4

duas

duas epif. Pelag. c. 9. & paffim de cor. & gr. quâ fit, ut velimus, ut hoc amemus, quod præcipitur, quæ reluctanti ftudium virtutis immitterit, quæ dat ipfum velle, donat perfeverantiam; vocat victricem delectationem, quæ facit, non poffe peccare, bonum non poffe deferere &c. ubi vel femel fimili phrafi utitur, loquens de gratiâ Angelorum? Profp. carm. de ingrat. c. 15. canit de gratia hujus ftatûs ipfam fuum confummare opus; Aug. de prima gratia, quod velle vel non velle in libero arbitrio reliquerit. Hic cum metu & tremore operanda falus, quia Deus eft, qui operatur velle; fed Aug. ll. 11. & 12. de civ. de cor. & gr. ex illo beatitudinis loco ac ftatu, in quibus Adam & Angelos collocavit Deus, omnem metum procul excludit & amandat. Apud Angelos admittit meritum; nunc totum gratiæ vindicat. Prima gratia erat perfeverantiæ potestas, bonum poffe non deferere; noviffima erat felicitas perfeverantiæ bonum non poffe deferere. c. 12. de c. & g. ubi, nequis recessus evagantibus relinquatur, nullum Auguftinus difcrimen inter gratiam Angelorum perfeverantium & non perfeverantium ac Adami ftatuit, fed primam gratiam potestatis propriam primo ftatui omnibusque communem declaravit; fecundam verò delectis ex mafâ perditionis hominibus, quibus mifericorditer largiri Deo placuerit, propter infirmitatem impertiri.

§. VIII. Arg. VI. Quando in creaturâ innocente non invenitur ea ratio, ob quam Augustinus homini lapsô gratiam, quæ dat velle, necessariam esse asseruit contra Pelagianos, nec innocenti creaturæ gratia dans velle, vel ab intrinseco efficax conceditur, nec necessaria est. Atqui hæc ratio in creatura innocente non invenitur. ergo. p. m. Ratio illa est contracta ex Adæ peccato naturæ infirmitas & ex æquilibrio arbitrium in malum fortissimè inclinans concupiscentia. Ita totis libris de pec. mer. & ceteris contra Pelagium, de prædest. Ss. contra Julian. & in quo tanquam in nuce scriptorum suorum Iliadem conclusit Augustinus, in libro de cor. & gr. distinctis & evidentibus verbis. In creaturâ innocente nulla erat infirmitas, nec ergo gratiæ potentioris necessitas. *Nunc verò postquam magna amissa libertas, majoribus viribus adjuvanda infirmitas.* Majores vires, potentior gratia est adjutorium quo fit, ut velimus, quod dat ipsam perseverantiam, dat ipsum velle, verbo: vi suâ efficax; ergo hæc lapsô homini, non integro & fortissimò Adæ, non Angelis ad perseverandum necessaria erat.

R. det B. . . p. 170. Augustinum non assignare causam adæquatam, quando ab infirmitate naturæ argumentatur, vel loqui de medicinali gratiâ, non verò de applicante. Primâ responsione nihil indignius Augustino, nihil vanius secundâ proferri potuit. Vel enim stuporis & imprudentiæ sapientissimum, vel mali-

gnitatis aut suspectæ fidei sanctissimum Doctorem argui observo. Si enim ignoravit obvium, facile, & unicum palmare argumentum Thomisticum, & continuò inadæquatum illud obtrusit; nescio, quomodo tantâ doctrinæ existimatione vel apud ipsos Doctores floruerit. Nescio, quomodo tot annis ejus triumphus steterit, qui decretoria pugnæ arma non exeruit. Si autem non ignoravit; cur tam diu miseros inadæquarâ disputatione delusit! cur toto libro de Cor. & gr. priorum librorum nucleo & compendio nonnisi ex corruptæ naturæ infirmitate gratiæ efficacis necessitatem derivavit? Compendio res gerenda fuerat, argumentatione in pugnum contractâ: *Deus est causa primâ, creatura est causa secunda à prima dependens, ergo in omni statu hæc ab illa efficaciter præmovenda est.* Antecedens, opinor, negasset nemo: & si obsequentem magis assensum a Pelagianis, quàm ab Augustinianis & Molinistis consequentia obtinuisset; primo congressu debellatum fuerat. Quid eâ argumentatione ad proferendum promptius? quid expeditius fuisset, quàm brevi ratiocinio, velut unico halitu omnem diffare difficultatem? quid ambagibus, quid statuum & adjutoriorum discrimine, quid procul accersito ab infirmitate argumento opus erat, quod vel ipsis Thomistis inadæquatum, & ad expediendum se a præsentî objectione assumtum ab Augustino videtur? Num bellum ex bello ferere amabat Augustinus, nec voluit

luit invicto & unice in castris Thomisticis decretorio telo configere hostem, ut diu vincere & longâ gloriari victoriâ posset? quid ergo? audite ex p. 173. Auctorem nobis adversarium. *Si hanc altioreni disputationem de generali providentiâ & motione creatoris, a quo omnia bona descendunt, hic discutere (Augustinus) aggressus fuisset, difficultates multiplicasset & novos nodos quæstioni injecisset.* Quodnam superest argumentum? illud Augustini inadæquatum & partiale est; hoc Thomistarum multiplicasset difficultates; imo nec puto, ab Augustino usurpatum fuisse. Quo ergo victi sunt hostes gratiæ? Quò tandem etiam navos viros intricatæ difficultates compellunt!

Verùm non tantùm Augustinum malè arguit, sed etiam Concilium Arausicanum II. can. 25. Ecclesiam in orationibus, Paulum Apost. qui tum sæpiùs Gratiâ Christi fidentem ipsum velle invocat contra carnem adversus spiritum concupiscentem, tum ad Gal. 5. rationem reddit, cur per gratiam quamcunque bonum pertinens ad salutem non perficiamus; *caro, inquit, concupiscit adversus spiritum ut non ea, quæ vultis, faciatis.* Christum denique ipsum, qui *spiritum quidem promptum, carnem autem infirmam esse* nobis inclamat Math. 26, qui in oratione Dominica docet invocare gratiam redemptoris, *quæ liberet nos à malo, quæ nos custodiat & roboret, ne inferamur in tentationem.* Utramque sententiam jam a S. Cypriano

priano usurpatam in fine c. 6. & initio c. 7. de
 Dono Persev. adeo commendat Augustinus, ut
solum orationem Dominicam ad causam gratiæ,
quam defenderet, sufficere dixerit.

Denique S. Augustinus saltem frequen-
 tissimè (negare nec B. . . potest) ex naturæ cor-
 ruptæ infirmitate gratiæ necessitatem intulit,
 & cum Augustino Prosper, Zosimus, Cæle-
 stinus ad Galliæ Episc. c. 8. & II. Conc. Araus.
 &c. verùm B. . . cum in longissimo de gratiæ
 efficaci discursu multas ex Augustino senten-
 tias acervat, quæ quidem gratiæ efficaciam sa-
 tis expriment, causam autem, cur in hoc statu
 tantam inesse illi vim oporteat, non reddunt;
 nullam syllabam de infirmitate commemorat.
 Puduit forte inadæquatâ & diminutâ argu-
 mentatione, hoc est, Augustini armis pugnare,
 quibus, vel ipso plaudente, tot annis victor
 contra hostes gratiæ exitit. Malim ego cum
 Augustino & ex Augustino pugnare, quàm
 cum Adversario triumphare eo argumento,
 quod nec Augustinus tractavit, nec Doctores
 Catholici non infimæ auctoritatis in sensu à
 Thomistis accepto quicquam roboris habere
 perhibent.

§. IX. Arg. VII. S. Hilarius ep. ad Aug.
 n. 6. scribit molestè ferre Semipelagianos, *ita*
dividi gratiam, quæ vel primo homini data est, vel
nunc omnibus detur, ut ille acceperit perseveran-
tiam, non quâ steter, ut perseveraret, sed sine qua
 per

✠ (○) ✠
 per liberum arbitrium perseverare non posset; nunc
 verò sanctis in regnum per gratiam prædestinatis,
 non tale adiutorium perseverantiæ detur, sed tale,
 ut eis perseverantia ipsa donetur, non solum ut sine
 isto dono perseverantes esse non possint, verum eti-
 am, ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint.
 Atqui non ideo molestè rulerunt, quòd grã-
 tiam præcisè sanantem in hoc statu infirmita-
 tis admiserit, sed quod eandem efficaciter præ-
 determinantem voluerit; ergo pro hoc tan-
 tùm statu gratiam prædeterminantem Augu-
 stinus admisit. p. m. quoad 1. part. ex eodem.
 In hoc solum volebant à primo homine distare
 omnium nostrum naturam, ut illum integris vi-
 ribus voluntatis juvaret gratia volentem, sine quã
 perseverare non poterat; hos autem amissis &
 perditis viribus credentes tantùm non solum erigat
 prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes. p.
 m. quoad 2. part. Ex eo titulo exterminatam
 voluerunt gratiam secundi Adam, quo titulo
 repugnare libero arbitrio, removere industriam,
 inducere fatalem necessitatem arguebant teste
 Prosp. ep. ad Aug. n. 3. Arguebant hæc ex
 gratia efficaci, quatenus efficax & prædetermi-
 nans est, non quatenus sanans, aliàs nec Semi-
 pelagiani sanantem aliquam admitterent, nec
 Molinæ sectatores, quos tamen constat, non-
 nisi eam, quæ suã vi intrinsecã efficit assensum,
 gratiam averfari. ergo. Aliàs etiam contra gra-
 tiam Adæ excepissent; si quomodocunque il-
 lam naturã suã efficacem Augustinus tradidisset.

set.

fer. Aug. autem sano fortissimoque Adæ satis inesse virium docebat, ut se cum gratiâ iuvante ad bonum opus applicaret; at gravi casu prostrato homini, non quâ posset, si vellet surgere, sed quæ lapsum attolleret, gratiam requirebat; & hoc pomum Eridos fuerat.

§. X. Arg. VIII. Angelorum perseverantia meritum fuerat; fuisset etiam Adæ perseverantia, si per liberum arbitrium permanere voluisset; *post casum non nisi ad gratiam suam voluit Deus pertinere, ut homo accedat ad eum, aut non recedat ab eo.* Aug. de dono pers. c. 7. de cor. & gr. c. 9. 10. 11. 12. de civ. c. 14. c. 28. &c. Atqui si utroque in statu tam apud perseverantes Angelos, quàm sanctos homines gratia efficax ab intrinseco locum habuisset; vel utrinque gratia, vel utrinque meritum fuisset perseverantia. Ergo cùm in primo statu meritum fuit, gratia efficax non fuit. Arbitraria & frivola est Adversarii excusatio, Angelorum perseverantiam meritum dici, quia sine speciali auxilio secundùm communem cursum contigit, Num illud auxilium secundùm communem cursum applicatum sit, nec speciale nominandum, quod nec magnæ Angelorum multitudini, hominum nulli inipertitum est? sed de hoc adhuc infra, ubi singulari paragrapho ille recessus & effugium excutienda venient.

Confirmatur. *Placuit Deo, .. ut non gloriatur coram eo omnis caro. .. unde non gloriatur? .. nisi de*

de meritis suis? quæ quidem potuit habere, sed perdidit: & per quod habere potuit, per hoc perdidit, id est per liberum arbitrium, propter quod, non restat liberandis, nisi gratia liberantis; ita ergo non gloriatur omnis cavo coram ipso. c. 12. de Correp. & gratiâ. Num forrè perdidit, vel perdidisset meritum per liberum arbitrium gratiâ efficaci munitum? an tantum versatili, quacum potuisset cum effectu perseverare, si voluisset? illud repugnat. Ergo per idem liberum arbitrium gratiâ tantùm versatili instructum, nec uberiore gratiâ cumulatam habuisset meritum. Violentiam infert apertis distinctisque verbis Augustini, qui in alienum detorquere sensum conatur. Non dicam, lucida, sed lux ipsa sunt, quam tantum non videt, qui præoccupatos contrariâ opinione oculos habet, aut victoriæ desperatione aliò pugnam transfert.

§. XI. Arg. IX. c. 7. de dono persev. *Qui non infertur in tentationem, non discedit à Deo. Non est hoc OMNINO in viribus liberi arbitrii, QUALES NUNC SUNT: FUERAT in homine, antequam caderet. Quæ tamen LIBERTAS VOLUNTATIS in illius primæ conditionis præstantia QUANTUM VALUERIT, APPARUIT IN ANGELIS, qui diabolo cum suis cadente, in veritate steterunt, & ad securitatem perpetuam non cadendi, in qua nunc eos esse certissimi sumus, pervenire, meruerunt; post casum autem hominis*
non-

non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere, ut homo accedat ad eum &c. Grandis seges argumentorum hic succrebit; pauca decerpo. 1. Augustinus comparat inter se vires liberi arbitrii innocentis & lapsi hominis; in primis potestate & libero arbitrio fuisse, non labi & non consentire in tentationem, non esse in viribus secundi. Totum discrimen non in gratiæ, sed liberi arbitrii inæqualitatem refundit. 2. Commendar libertatis in prima conditione præstantiam, quæ certè non de præstantia gratiæ intelligenda sunt, quia hæc Christi gratia potentior est juxta Aug. ergo præstantior. 3. Præstantia libertatis primæ conditionis apparuit in Angelis, non præstantia gratiæ. 4. Dicit: Libertatem voluntatis in primæ conditionis præstantia, non verò libertatem solorum Angelorum sanctorum; sed totius conditionis innocentis libertas in Ss. Angelis apparuit: omnes continuo potuerunt, sancti solum voluere; nunquam nec hic, nec alibi præstantiam gratiæ sanctorum Angelorum præ gratia malorum extollit: ergo non gratia sed voluntas discrevit Angelos. 5. Magis erat in viribus liberi arbitrii sani non consentire in tentationem, quam nunc; nunc est potentia non conjuncta cum actu per adjutorium sine quo; ergo fuit ibi potentia conjuncta cum actu, dummodo quis voluit. Item hæc non possunt inrelligi de viribus gratiæ efficaci suffultis; aliàs etiam esset in viribus liberi arbitrii in

sanctis

sanctis hujus status. Dicitur, nunc omnino non esse in viribus liberi arbitrii, quia & agendi potestas, & voluntatis ad actum determinatio est à gratia. Ante lapsum fuit a Deo potestas concessa, voluntatis determinatio libero arbitrio integro relicta.

§. XII. Arg. X. Thomistæ docent, Ad-
 mum ad perseverandum indiguisse quidem gra-
 tiâ ab intrinseco efficaci; sed Deus ex inscrutabili
 judicio dare utpote donum indebitum noluit. Aff
 Augustinus rogatus; cur Adam non perseverave-
 rit, nunquam ad inscrutabilia Dei judicia, nun-
 quam ad defectum gratiæ uberioris necessariae
 ad perseverandum, uti loquens de perseve-
 rantia lapsi hominis, sed ad liberum arbitrium
 provocat; quia Adam, qui æque potuit perse-
 verare in gratia, quam illam deserere, noluit
 perseverare. Deus non dedit adjutorium quo
 perseveraret, quia non eguit, *quia factus fuerat
 rectus Adam, & nullâ rixâ a seipso adversus se-
 ipsum tentatus.* Dedit autem electis nunc, *quia
 in malis sunt, & vident aliam legem in membris suis
 repugnantem legi mentis: & nisi Deus in eis ope-
 raretur, ut vellent... infirmitate suâ voluntas ipsâ
 succumberet, & ideo perseverare non possent, quia
 deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vel-
 lent, ut possent.* c. 12. de cor. & gr. Sancti non
 possent, utique potentiâ conjunctâ cum actu;
 non enim justis denegatur gratia, quâ possint;
 ergo ille Adam potuit cum suo adjutorio per-

severare potentiâ cum actu conjunctâ. Imò hac Thomistarum responsione antiquam cecinisset naniam, nec satisfacisset objectis Adrumetinorum. Dudum Augustinus docuerat, quibusdam misericorditer donari perseverantiam, aliis inscrutabili, justo tamen judicio denegari; quia omnes ex ea massa concreti sunt, quæ iret suo merito in damnationem. Hanc ut elevarent responsionem Adrumetini, cur negata esset Adamo perseverantia, qui ex massa damnata non erat, quærebant. Si Augustinus priorem responsionem reddidisset, argumentum non solvisset, & victus ab omnibus explosus fuisset, totumque Doctrinæ fundamentum in Adam eversum ruisset, nisi Adam cum *adjutorio sine quo* actu perseverare sine uberiore gratia potuisset.

§. XIII. Arg. XI. *Fortissimo* (Adamo Deus) *dimisit atque permisit facere, quod velle... tales vires habebat voluntas ejus, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium... In eis (sanctis) operatur & velle, ut, quoniam non perseverabunt, nisi possint & velint, perseverandi eis possibilitas & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur... ut ideo possint, quia sic volunt, ideo sic velint, quia Deus operatur, ut velint.* Aug. c. 12. de cor. & gr. Augustinus hic palmare discrimen inter primi status ac secundi

gratiam statuit, quod Deus nunc operetur & velle: quomodo discrimen statuit, si & tunc operabatur velle in sanctis saltem Angelis? Quare discrimen assignat, si in omni statu perseverandi possibilitas & voluntas gratiæ largitate donanda erat? In sanctis, quia in malis sunt, operatur & velle, ergo cum hos opponat creaturis integris, Deus in his non operabatur velle. Nunc possunt (utrique potentiâ conjunctâ cum actu) quia sic volunt; volunt, quia Deus operatur, ut velint, ergo cum dixit sæpissimè creaturam innocentem posse, si velit, intelligit, potentiâ cum actu conjunctâ, posse: ergo non ideo voluit creatura innocens, quia Deus operabatur in illâ velle.

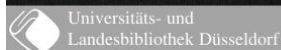
Prærogativa virium Adæ fuerat posse perseverare per liberum arbitrium. Prærogativa autem non fuisset, si aut ulteriore gratiâ, quæ operaretur velle, indignisset, aut sine hac, tantum potentiâ sterili perseverare potuisset; ergo.

§. XIV. Arg. XII. Acervatim. 1. Tale fuit adjutorium Adæ, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet, non, quo fieret, ut vellet. Postrema verba, quæ maximam vim continent, B. . . p. 164. omisit. Sed adjutorio efficaci, etiam non sanante fit, ut velimus. ergo. 2. Perseverare & deserere æquè in libero arbitrio Adami fuerat; at si necessaria fuit ad perseverandum cum effectu gratia intrinsecè efficax, non æquè in potestate liberi

arbitrii fuisset; non enim continuò sine augmento gratiæ potuisset perseverare: sive non potuisset in sensu composito gratiæ efficacis non perseverare, nec sine illa cum effectu perseverare; ergo. 3. Adam non accipiebat adjutorium perseverantiæ, quo fieret, ut perseveraret, quia in bonis, quia rectus creatus erat; accipiunt autem nunc secundum propositum vocati, quia in malis sunt. Jam si tale adjutorium ad perseverandum cum effectu absolute necessarium fuisset, sensus esset Augustini: Deus noluit ut donorum suorum dominus gratiam ad actu perseverandum absolute necessariam concedere Adamo, quia in sanctitate creatus, filius Dei, dignusque fuerat, & ratione habitualis gratiæ quasi quodam jure convenientiæ exigebat præ malis excellentioris gratiæ munera; At Deus voluit donare hanc gratiam lapsis hominibus, quia ex massa damnata nati sunt filii iræ, indigni gratiâ, digni damnatione, in mala dispositione &c. Quis, non dicam, Aduertinorum aut hæreticorum illius temporis, sed quis modò prudens sustineret hanc argumentationem? Ergo dicendum est ex sensu Augustini: Adam ob integritatem naturæ non indiguit adjutorio quo perseveraret, idèoque nec acceperat: indigent ob infirmitatem homines lapsi, & quibusdam misericorditer conceditur. 4. Non dicitur donum perseverantiæ collatum illi, qui indiget ampliore ad perseverandum gratiâ, At Adam dicitur accepisse adju-

adjutorium perseverantiæ; etsi non tale, quale homo lapsus interdum accipit; ergo non indiguit ulteriore gratiâ &c. 5. Augustinus docet, Adamum non habuisse perseverantiã, quia noluit perseverare; habiturum autem fuisse, si voluisset; velle autem in ejus arbitrio relictum fuisse; nos non dicit, habituros esse perseverantiã, si velimus, & velle in nostro arbitrio relictum esse; sed &c. vide §. XIII. Docet c. 11. *Parum esse posse apprehendere bonum, & permanere, si velit* (homo lapsus.) *misericordiam efficiatur, ut velit.* Adãm continuo potuit, si voluit, ergo non indiguit majore gratiã, sicut nos. 6. l. 1. retrac. c. 15. *Adã ab opere malo abstinendi summa potestas erat.* Quomodo summa; si uberior necessaria erat, si illa generalis & applicans motio, sine qua nec quidquam naturalis ordinis fieri cum effectu potest, juxta Thomistas defuit? 7. Denique omnis & sola illa gratia est ab intrinseco efficax, quæ operatur ipsum velle & perseverare; at hanc distinctis verbis solum attribuit Augustinus lapso homini; (proferant Adversarii vel unum ex Augustino textum, ubi dicat gratiam datam esse Angelo vel Adã, vel necessariã fuisse, quæ daret ipsum velle) ergo.

§. XV. Arg. XIII. Coquerus ex S. Thoma r. p. q. 63; a. 9; ad 2. ex omnibus ordinibus aliquos cecidisse Angelos docet; at ex systemate Thomistico nonnulli minimos cecidisse sequitur;

tur; ergo illud systema seipsum destruit. p. m. cecidere tantum illi, qui non sunt amplioribus auxiliis adjuti; hi fuere infimi ordinis, ergo. p. m. juxta eosdem Thomistas Angeli secundum quantitatem naturalium dona supernaturalia consecuti sunt, ideoque excellentiores & sublimioris naturæ Angeli amplioribus adjuti sunt donis gratiæ, inferiores minoribus, ergo. Quid hic reponant Adversarii, ignoro: nisi forte sublimioris naturæ Angelos dicant potiores fuisse habitualibus donis, non actualibus. Sed ex ipso hoc responso sequitur: ergo secundum quantitatem naturalium non sunt distributa dona supernaturalia (qualia certè sunt gratiæ efficaces).

§. XVI. Quatuor fermè sunt, in quibus omnia Clarissimi Adversarii effugia, exceptiones & tergiversationes comprehenduntur. 1mo Adamum nonnisi sufficienti adjutorio suffulsum fuisse, ideo mirum non esse, quòd non perseverarit. 2do. Augustinum tantum loqui de dono perseverantiæ; adeoque malè ad opera alia salutaria consecutionem fieri. 3^{io}. Augustinum tantum excludere gratiam sanantem, quæ utique integerrimus Adam non eguit ad actum perseverandum. 4to. Augustinum supponere generalem motionem & gratiam applicantem, de qua cum Pelagianis & sempelagianis controversia nulla fuerat. Hæc sunt postrema difficilis disputationis latibula, quæ modò
 excu-

excitiam. | Scrupalos, si qui planissimum nostrum systema videntur asperare, eximam, & distinctiones ab Augustini causa & sensu longe remotas (quantum quidem ex implicatis responsis & prænotationibus augurari licuit) num inter sese & cum Augustini doctrinâ consentiant, sigillatim examinabo.

Quantum ad primum, omnium Angelorum tam perseverantium, quàm non perseverantium atque Adami æqualem fuisse gratiam totamque diversitatem ex parte liberi arbitrii volentis vel nolentis sitam fuisse, excluso omni auxilio efficaci, in plerisque argumentis ita demonstratum puto, ut nonnisi frivolæ elusiones & violentæ detorsiones opponi possint. Hoc adhuc observo: Augustinum plerumque cum docet, hominem posse, si velit, præsertim cum de Adam & Angelis loquitur, intelligere potentiam nullo alio auxilio reducendam in actum. l. 2. retract. c. 1. *Non est, inquit, in cujusque potestate, quid possit; quod ideo dictum est, quia non dicimus esse in potestate nostra, nisi quod, cum volumus, fit.*

§. XVII. Quoad secundum, *Fam intellige,* inquit [B... p. 155. *agi duntaxat de gratia perseverantiæ finalis.* Quamquam potissima quæstio fuerit de perseverantiæ gratia, non tamen adeo ad eam fuisse restrictam disputationem, ut non etiam de aliis bonis peragendis, & malis fugiendis, tentationibusque superandis actum fuerit,

rit, facile perspiciet, qui ep. 2. Aug. ad Valentin. c. 4. de cor. & gr. c. 7. de dono persever. &c. legere voluerit. Quomodo autem a gratia perseverantiæ ad alias supernaturales actiones arguatur, disertissime Doctiss. Berti contra P. Boucat demonstrat. l. 14. c. 9. n. 26, quod eruditum lectorem remitto, ne eadem decantem, quæ vir clarissimus præoccupavit. Verùm concedant aliquando Thomistæ, Angelorum & Adami gratiam perseverantiæ non oportuisse esse ab intrinseco efficacem; totum illius systematis Thomistici fundamentum, labefactatum corruet. Si enim salvo primæ causæ jure & supremo Dei Dominio, atque creaturæ dependentiâ illud tam excellens in ordine supernaturali opus perseverantiæ sine auxilio efficaciter prædeterminante contingere potuit, quis dubitet, idem de alijs virtutum actibus affirmare? Vidit, opinor, acutissimus Adversarius, incidere in Scyllam, qui vult vitare Charybdin, & ideo licet hanc exceptionem commemoraverit, nec verbulo tamen prosequitur.

§. XVIII. Quoad 3tium. B. . . continuò regerit, sanantem gratiam ab Augustino excludi. Non omnino repugno; sed infero; ergo & efficacem ab intrinseco. Ostendant Adversarii, ubi aliquando Augustinus aliam gratiam dixerit, efficacissimas vires dare, esse invictam, potentiorē, potentissimam, adjutorium quo fit ipsum velle & perficere, quàm gratiam medicina-

cinalem Christi, quam gratiam, quæ nunc datur, & quidem ob infirmitatem & rebellionem concupiscentiæ. Ostendant, ubi Augustinus Pelagianis & Semipelagianis magnum illud Christi adiutorium quo &c. probaverit esse necessarium ex ratione primi motoris & dependentiæ creaturæ. Ostendant, quis unquam Pelagianorum gratiam medicinalem Adamo & Angelis necessariam asseruerit. Et si nullus requisiverit, quid est, cur Augustinus tam prolixo discursu probet, non fuisse necessariam; ille inquam, Augustinus, cui familiare fuit in materiis controversis... non plus dicere, quam necesse sit solvendis objectionibus & dubiis interrogantium? B... p. 173. „Augustino non est gratia ab intrinseco efficax, nisi illud solenne *adiutorium quo*, hoc tantum lapsis juxta ipsum necessarium est, & quibusdam datur propter infirmitatem, ergo nulli Angelorum nec Adamo datum, imò nec necessarium fuit auxilium efficax.

Aliter Augustinus, aliter B... loquitur: Utraque tam Angeli, quam conversi & perseverantis modò hominis gratia ex sese efficax est, & applicans; hæc tamen potentior, quia & applicat & sanat, illa non sanat. ita B... *Prima est*, inquit Aug. *quæ fit, ut habeat homo justitiam, si velit; secunda ergo plus potest, quæ etiam fit, ut velit &c.* Si hæc secunda ideo potentior est, quia illa fit, ut velimus, quomodo & prima fecit, ut voluerit Angelus?

C ;

Sub-

Subtiliter notavit Berti l. 4. c. 8. n. 14. quod cautè dissimulat B... Sive homo gratiâ unico, sive duplici titulo indigeat, dummodo sit effi- cax, secùmque opus certâ consecutione trahat, ex eo non reddi gratiam potentio- rem, sed solum in subiecto majorem minorève demon- strari indigentiam. Quid enim arguitur discriminis ex parte baptismatis, si in puero macu- lam originis tantùm, in adulto simul persona- les culpas abstergat? Num plus virtutis in eo- dem alimento, si grandævos tantùm nutriat; pubescentes simul nutriat & augeat? &c.

B... Tom. II. p. 137. „constat, inquit,
 „ non auxilium sufficiens, sed gratiam habi-
 „ tualem esse naturæ lapsæ reparativam. „ Sibi
 „ non constat; „ nam Tom. VI. p. 162. Justifi-
 „ catum docet se habere, ut causam infr-
 „ mam, & ideo per specialissimum Dei au-
 „ xilium (ni fallor, actuale) sanans & roborans
 „ confertur ei, ut perseveret. „

§. XIX. Tota denique causæ convulsæ moles ad generalis & specialis motionis discrimen devolvitur. Compendio referam, quæ B... copiosè ante solutionem objectionum exor- nat. „ Deus duobus modis influit in causas se-
 „ cundas; primò per ordinariam providen-
 „ tiam applicando vires activas ad effectus pro-
 „ prii virtutibus proportionatos. 2do adju-
 „ vando supra consuetum rerum cursum &
 „ conditionem virium ad aliquid, quod vires
 exce-

„ excedit... Primus Dei influxus communis
 „ *omnibus omnino causis* non recenſetur *inter*
 „ *auxilia gratuita* propriè dicta, *non refertur*
 „ *in Deum*, ut cùm homo ſanus ambulat, &
 „ agros colit...at quæ ultra conditionem vi-
 „ rium *naturalium* per virtutem aliquam ſpeci-
 „ alem à Deo *gratis* collatam fiunt a cauſis ſe-
 „ cundis, ea dicuntur propriè fieri per Dei
 „ auxilium, eique, non creaturis tribui; ut cùm
 „ ſterilis Eliſabeth peperit. Primum influxum
 „ providentiàmque generalem ab Auguſtini
 „ diſputatione ſeponi, aut potius *ſupponi*, cu-
 „ jus motio in omni agente locum habet, ut
 „ notat S. Thom. totâ q. 109. & Aug. relatus
 „ in probationibus... Circa providentiàm &
 „ modum generalem non erat Auguſtino con-
 „ troverſia, ſed de gratuitis divinae gratiæ au-
 „ xiliis, & ſpeciali adjutorio (ſanante): an illo ad
 „ perfeverandum indiguerit Angelus & homo
 „ innocens, uti nos in natura lapſa indigemus..
 „ Quam ob rem in angelis perfeverantibus lo-
 „ cum habuit *gratia per ſe efficax*, quatenus
 „ Deus per dictam motionem generalem eis
 „ contulit *præ aliis*, ut reipſa perfeverarent.
 „ At juſtificatus in hoc ſtatu, ſi ſecundùm
 „ conſuetum rerum curſum, & non per ſpe-
 „ cialiſſimum Dei auxilium & ſpecialiſſimo
 „ modo ſanans ei provideretur, non perfeve-
 „ raret... Quod minimè fecit (id eſt, non per-
 „ ſeveravit) primus homo habens virtutem li-
 „ beri arbitrii ſani & inſtructi omnibus super-
 „ natu-

„naturalibus habitibus,, (usque huc necdum
 collatum Adæ actuale auxilium invenio; sed
 propè aberat, ut accepisset; dicit enim) „Cui
 „etiam *aderat* Deus ut primus motor, nisi ipse
 „illi defuisset. *Quod totum* intelligit Augusti-
 „nus per auxilium sine quo. Juxta hunc alte-
 „rurum vel potius utrumque dicendi modum
 „(distinctionem inter gratiam & motionem
 „applicantem & sanantem, providentiam ge-
 „neralem & specialem) facilis est responsio ad
 „omnia, quæ adversarii nobis opponunt „
 Hucusque confidentissimè B...

Quantquam si, ut B... ait, uterque modus
 coincidit, ultimus hic jam in priori §. refuta-
 tus sit; sunt tamen plura nec omnino tacenda,
 nec dicenda sine cura & attentione. Pag. itaque
 158. An per adjutorium sine quo Augustinus
 justitiam originalem, aut habituale donum in-
 tellexerit, non constare inter Theologos per-
 hibet B... Quid dubitat de adjutorio justitiæ
 originali superaddito? c. XI. de cor & gr. scri-
 bit Aug. *Dederat homini Deus bonam voluntatem;*
in illâ quippe eum fecerat, qui fecerat rectum (en-
 gratiam originalem) *dederat & adjutorium sine*
quò in eâ non posset perseverare, si vellet. (En-
 donum superadditum!) subjungit: *Illud adju-*
torium congrue vocari auxilium sufficiens. Aliud
 quid, nescio, in fine prænotationum. De adju-
 torio quo quæstionem putat moveri. Imò vel
 maximè etiam de *adjutorio sine quo*, utpote cu-
 jus notione & comparatione cum *adjutorio quo*

tota objectæ ab Adrumetinis difficultatis solutio continetur.

Motionem illam generalem sive applicantem supponi putat B. . . ab Augustino. Unde hoc novit B. . . ? An fortè etiam Adrumetini & Semi-pelagiani eam supposuerunt in sensu Thomistico ? Quomodo stimendum erat, *ne novos nodos questioni injiceret, si hanc altiore disputationem discutiendam Augustinus aggressus fuisset ?* ut B. . . p. 173. ait. Si supposuerunt : miror quomodo viri docti per gratiæ intrinsicam efficaciam libertati interitum strui Augustino objicere potuerint ! Miror magis, disputatorem acutissimum Augustinum, hanc non retorsisse calumniam, dicendo : Motio generalis & applicans, vobis non abnuentibus, non obest libertati : ergo nec motio applicans & sanans. Si non suppoluère, sed negaverunt adversarii Augustini ; quomodo supposuit Augustinus, quòd maximè in controversiam vocabatur ? Quale robur habuit illa disputatio, quæ supposito laborabat ?

2do. Duræ admodum mihi hæ Adversarii phrasès videntur : Gratia applicans secundum communem providentiam *non recensetur inter gratuita auxilia*, infero : *ergo nec Angli nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia*, quæ est prima propositio in Bajo damnata. Item : Quæ ultra conditionem virium *naturalium* per virtutem aliquam specialem *gratis* collata sunt, dicuntur propriè fieri per Dei auxilium

xilium

xilium. Infero : ergo quia gratia perseverantiæ tantum applicans non per specialem virtutem concessa est, *naturalis* & non *gratis* collata fuit Angelis; quæ nescio annon articulis ejusdem Baji 21. & 26. damnatis; favere videantur? Deinde quomodo ex hoc antecedente : Influxus generalis seu gratia tantum applicans non recenseretur inter gratuita auxilia propriè dicta &c. infertur : quam obrem in angelis *perseverantibus locum habuit gratia per se efficax* : Item quomodo hæc congruunt : Deus non solum Angelis contulit, ut *cum aliis* facile perseverare possent, sed etiam eos *præ aliis* sic movit, ut reipsâ perseverarent. Et tamen per generalem influxum *omnibus agentibus communem*, non per specialem perseverarunt. Quomodo generale est, quod uni præ aliis datur? Quomodo gratuitum non est, quod sine injuriâ pluribus non datur? Si Deo non tribuuntur, sed causæ secundæ, quæ fiunt per ordinariam & generalem providentiam; quomodo B... Angelorum sanctorum perseverantiam uberiori Dei gratiæ acceptam refert? Quin piorum nequidem hominum sanctæ operationes & perseverantia specialis gratiæ munere contingerent. Ordinariæ enim providentiæ œconomiâ geritur ut, qui arctiori disciplinæ se tradiderunt, obvias tentationes vincant, præcepta majora observent, & qui bene sanctèque vixerint, beatâ morte defungantur. Restat ergo, ut nonnisi prodigiosas illas conversiones Larronis in cruce, Pauli,

Augu-

Augustini &c. (has quippe citra consuetum rerum cursum effectas legimus) inter speciales gratias referamus; quid ergo B... justificatorum perseverantiam specialissimum auxilium nominat?

3tio. Addit B... circa finem: Aderat Adamo etiam Deus *ut primus motor*, nisi Adam illi defuisset. Mira phrasis! aderat, & tamen non aderat, aderat *ut primus motor*, & non præmovit, nequidem secundum providentiam ordinariam, nequidem per influxum illum omnibus omnino causis communem. O te infelicissimum in illa beatitudinis & statûs conditione Adamum! Quare tam iniquo fato te generalis etiam providentia Dei destituit? *Primus ille motor*, inquit B... Tom. 2. p. 130. *qui unumquodque movet secundum ejus dispositionem & exigentiam, voluntatem Adami malè dispositam reperiens, eam juxta præsentem dispositionem movit in contrarium & malum materiale.* Quænam in creatura integerrima, quæ sine omni vitio instituta fuerat, ad malum dispositio esse potuit? Secundum conditionem virium & habituum supernaturalium exigere motionem ad bonum videtur. In nobis corrupta natura, seditiosa concupiscentia viget, & voluntas prona in malum ab adolescentia sua; nec tamen continuò applicari ad peccatum exigimus. Quæ mala in illo dispositio fuerat, ubi peccatum nullum præcesserat? An quia foris pulsavit tentatio? Væ nobis! si ista semper præmotionem ad peccatum

carum materiale exigit. An flexibilitas voluntatis, & Dominium Dei? si hoc: nescio, quis in mala dispositione non sit.

470. *Quod totum intelligit Augustinus per auxilium sine quo*, concludit B... Aedypum hæc verba postulant. Quid intelligit? totum hoc, inquis; quod hic explicasti, opinor? Ergo gratiam applicantem & sanantem, providentiam generalem & specialem, præsentiam Dei ù primæ motoris? Nec tamen perseveravit Adam? Quid ergo? An specialissimum auxilium? cum eo perseverasset, & illud lapsis tantùm datur. An primum motorem? hic defuit, deficiente Adamo. Adjutorium autem sine quo si defuisset, sine culpa Adam cecidisset. Num motionem generalem? hanc Aug. supponit; quin illa ad perseverandum applicasset, quia sanante non indiguit. Num liberum arbitrium & habitus supernaturales? at præter bonam voluntatem (habitualem) *dederat* & *Deus adjutorium sine quo*. An motionem naturalem? Sed actus supernaturalis auxilium supernaturale requirit. Videt ex his doctissimus Lector, ex prænotationibus, quibus lucem aspergi, facemque ad discernendas objectiones præferri B... crediderat, tenebras affundi, & chaos misceri.

570. His quidem notatis contradictionibus ultimum hunc adversarii recessum destructum satis eversumque iudicò; quasdam tamen subnectere rationes supererogatorias lubet. Ss. Patres & Theologi per auxilium naturâ suâ effi-

cax nunquam concursum & influxum omni agenti communem, sed donum aliquod gratuitum divinâ largitate aliis præ aliis concessum intellexerunt; ergo permissio etiam illo Adversarii influxu generali, haud rectè probat Angelorum perseverantiam efficacis gratiæ ope contigisse. Item per concursum generalem Deus non est potior causa actionum supernaturalium quàm naturalium; per gratiam efficacem Deus specialis auctor operationum supernaturalium constituitur; ergo concursus naturalis non est nomine gratiæ efficacis referendus. Præsertim quia concursum generalem, creaturæque a creatore dependentiam nec Pelagius, nec semipelagiani, nec Adrumetini unquam negarunt; negarunt autem, aut dubitarunt de gratiâ naturâ suâ efficaci, quâ ipsum velle in nobis efficitur; ergo per gratiam efficacem non intelligitur concursus generalis, aut vicissim. Demum juxta B. . . per adjutorium sine quo intelligitur auxilium sufficiens. Angeli cum adjutorio sine quo per liberum arbitrium perseverarunt; nullum enim præter illud concessum apud Augustinum legitur; ergo perseverarunt cum adjutorio sufficiente,

Thomistæ tanquam certum supponere videntur, præmotionem generalem, quâ Dei salvaratur dominium, unius cujusque actionis efficaciter prædeterminantem esse oportere, quod nunquam probabunt, Augustinum aut supposuisse, aut ab ejus adversariis concessum fuisse;

D

quod

quod & aliæ hodie scholæ rotundè negant, existimantes, præmotionem generalem esse insitam cum proportionatis viribus à Deo inclinationem ad objectum universale voluntatis, quod est bonum. Quod Philosophi prolixius expendunt. Scio equidem Clarissimum Berti rueri, S. Thomæ & Ægidio nostro nostrum systema probari; attamen id nec orti, nec propositi nostri est, modò operosiùs inquirere, qui ex Augustino Augustini mentem declarandam suscepimus. Severiori quoque lege constitutionum nostrarum cautum est, quod laudatus Berti observat, ne in his præcipuè controversiis, quæ ad gratiam spectant, à S. Patris semitis deflectamus; datumque humaniter de aliorum placitis pro libitu disputare.

P A R S II.

In qua Adversarii argumenta solvuntur, & quedam Doctissimi Berti responsa stabiliantur.

§. I. **Q**uanti hujus causæ victoriam fecerit insignis Theologus B... quòdque revera explicato adjutoriorum discrimini totam systematis Augustiniani structuram inniti existimet, etsi id dictum a Jansenio ferat indigniùs, labor ejus improbus in præfidiis unde unde conquarendis, in disponendis munientisque sollicitudo ingens, argumento probat manifestissimo. Non solùm ille profligatas a nostrarum partium propugnatoribus subvertatásque alas restituere, sed novis etiam instau-

staurare supplementis allaborat ita, ut novam
 prorsus & primo conspectu invictam instruere
 aciem videatur. Arietem, in cujus robore uni-
 versa Thomistarum castra, teste Berti Tom. 10.
 Diss. 4. c. 1. n. 12. confidunt plurimum, in aciei
 fronte disponit, totumque fimbriis exornat, &
 integumentis circumvallat. Adductus is est ex
 l. 12. de civ. c. 9. ubi vindex gratiae sic scribit.

„ Si Angeli non potuerunt facere seipso
 „ meliores, quam eos ille fecerat, quo nemo
 „ quidquam melius facit; profecto & bonam
 „ voluntatem, quam meliores essent, nisi ope-
 „ rante adiutorio creatoris habere non potue-
 „ runt; & cum id egit voluntas eorum bona,
 „ ut non ad se ipsos, qui minus erant, sed ad
 „ illum, qui summe est, converterentur...
 „ quid aliud ostenditur, nisi voluntatem quam-
 „ libet bonam inopem in solo desiderio man-
 „ suram, nisi ille, qui bonam naturam ex ni-
 „ hilo sui capacem fecerat, ex seipso faceret
 „ implendo meliorem, prius faciens excitando
 „ avidiorem... Isti autem, qui cum boni cre-
 „ ati essent, tamen mali sunt mala propria vo-
 „ luntate, quam sola natura non fecit (ut mali
 „ causa non sit bonum, sed defectus a bono)
 „ aut minorem acceperunt amoris Divini gra-
 „ tiam, quam illi, qui in eadem persistenterunt; aut
 „ si utrique boni aequaliter creati sunt, istis mala
 „ voluntate cadentibus, illi amplius ad juri ad eam
 „ beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam
 „ casuros certissimi fierent, pervenerunt; sicut
 D 2 „ jam

„ jam (hanc voculam omittit B...) etiam in
 „ libro, quem sequitur iste, tractavimus. Con-
 „ fitendum est igitur cum debita laude crea-
 „ toris, non ad solos sanctos homines perti-
 „ nere; verum etiam de Ss. Angelis posse dici,
 „ quòd charitas Dei diffusa sit in eis per Spi-
 „ ritum S., qui datus est eis.

Atque ut hoc testimonium decretorium
 instar Equi Trojani videri possit, copiosum at-
 que ad certum systematis nostri excidium in-
 struclissimum argumentorum delectum ex eo
 producit.

Primum est: Nulla creatura potest se me-
 liorem facere, quàm a Deo facta est; Angeli
 nullo potentiori auxilio accepto, quod in eis
 operaretur, ut vellent, se fecissent meliores,
 quàm Deus eos fecerat; melior est enim, qui
 actu perseverat, quàm qui tantùm potest; ergo
 ne à se perseverarent, gratia efficax necessaria
 fuit.

§. II. In hoc argumento de certa quâ
 victoria triumphant Adversarii; nec merito:
 Legatur enim libri duodecimi cum undecimo,
 ad quem Augustinus provocat, contextus, at-
 tendatur scopus scribentis, ponantur præju-
 dicia, mox dissipatis umbris, nullòque nostræ
 sententiæ vel minimo allato incommodo, plana
 distinctaque veritas elucebit. Agite universum
 disputationis Augustinianæ argumentum præ-
 mittamus, tum ad trutinam expendamus sin-
 gula.

gula. Responſa quorundam, ſicut nec probo, ita nec tueor, nec tango. Auguſtinus cum prioribus libri duodecimi capitibus ſcrutatus malæ voluntatis cauſam, non inveniſſet; c. 9. quærit, utrum nec bonæ voluntatis cauſa efficiens ulla extaret, vel an potius Ss. Angeli, quem habent creatorem naturæ, eundem habeant bonæ voluntatis auctorem per Spiritum S. in eis charitate diffuſa? Diſputat autem in hunc modum: *Angeli facti ſunt; utrum ergo cum ipsis facta eſt bona voluntas, an ſine ipsis fuerunt prius? Si cum ipsis; non eſt dubium, quod ab ipſo facta ſit, à quo & ipſi... ſi autem boni Angeli fuerunt prius ſine bona voluntate, eamque in ſeipſis, Deo non operante, fecerunt; meliores a ſeipſis, quàm ab illo facti ſunt... Ergo ſi non potuerunt ſeipſos facere meliores, quàm eos Deus fecerat; profectò & bonam voluntatem, quâ meliores eſſent, niſi operante adiutorio creatoris habere non poſſent.* Cæcutiat in meridie, qui hic non videt, Auguſtinum non de actu dilectionis, quo perfeverarunt ſancti, ſed de gratiæ & charitatis habitu, (in quo creati ſunt omnes) non quidem eo torpeſcente & inerte, ſed cum inſpirato caſto, quo ad Deum converterentur, amore diſſerere. Hanc enim gratiam, qua natura ſive *mala prius, ſive non mala melior* formaliter efficitur, nulla ur̄t excellens naturæ facultas ex ſuis proferre theſauris; ſed ſola illa ſuprema natura, cujus *participatio* hic ab Auguſtino dicitur, aſt caute in textu allato a B... omittitur,

poterat inspirare. Hæc quidem eisdem prope Augustini verbis retuli; at luculentiora adhuc hujus sensûs documenta dabo. 1mo. Augustinus loquitur de illa bona voluntate, quæ simul cum natura in prima creatione infusa est; dicit enim: *Deus eos cum bona voluntate id est cum amore casto, quo illi adbareverent, creavit, simul eis & condens naturam & largiens gratiam: & sine hac nunquam Sanctos Angelos fuisse credendum est.* (Dicit Sanctos &c. disputat namque præcipue l. 11. c. 12. & 13. de civ. & de Gen. ad lit. ut Coq. & PP. S. Mauri notant, annon mali forte nunquam boni fuerint, cum de Sathana legatur 1. Joan. 3. *ab initio Diabolus peccat.* & c. 8. *erat homicida ab initio*, quod tamen minus probat c. 14. & 15.) At gratia & charitas habitualis cum primo simul inspirato actu fuit cum natura in prima creatione infusa; non autem volitio, vel dilectio, quæ perseverarunt; sine illâ nunquam fuerunt Angeli; bene sine hac (quæ semper caruerunt mali, & sancti post amplius adjuri, dicente B. . . fuere); ergo de gratia habituali &c. differit Augustinus.

2do. Aug. loquitur de illâ bonâ voluntate, in qua Ss. Angeli manserunt, & à qua mali deficiendo mutati sunt. Hæc est evidentissimè habitualis; non actualis illa gratia perseverantiæ, quam nunquam mali habuerunt juxta B. . . nec si habuissent, defecissent; ergo. 3tio Item de illâ differit, quæ nisi excitando avidior facta fuisset, inops in solo desiderio & iners mansisset.

Gra-

Gratia efficax actualis non est excitanda, nam est ipsa excitatio, sed habitualis. Ergo. 410. De illa voluntate sermo est, ante quam Angeli adhuc mali, aut certe nondum tales, & tam boni (in ordine supernaturali; etsi naturaliter fuissent boni) fuissent. Fuerunt autem ante gratiam perseverantiae non mali; cum gratiâ sanctificante simul cum natura exornati, jamjam per eandem in ordine supernaturali *Dei capaces & participes effecti*, & si in ea permanissent, aeternum beati essent; ergo. Hæc quidem solâ citati c. 9. Lectione manifesta sunt; & c. 11. de cor. & gr. clarissimè bona voluntas ab adjutorio actuali distinguitur. *Dederat homini Deus bonam voluntatem*, ait Aug. *in illâ quippe eum fecerat, qui fecerat rectum: dederat & adjutorium sine quo in eâ permanere non posset, si vellet.* Verùm quid multis demonstro, quod Adversarius B... tam candidè ipse confiteretur, quàm inconsideratè, a nobis asseri, reprehendit? p. 133. Tria bona distinguit in Angelis, vel ab Augustino distingui commemorat: *primum esse bonis & malis commune, scil. bonam voluntatem, in quâ omnes creati sunt.* Mox tamen suâ immemor p. 128. 132. & 137. tam arbitrariâ, quàm Augustino & suismet scriptis contrariâ interpretatione relata in titulo c. 9. & c. per bonam voluntatem, *bonam volitionem, quâ perseverarunt Angeli*, vult significari, nostratùmque responsionem p. 130. confutandam assumit, quam mox p. 133. tanquam indubitatam supponit. His ergo præ-

missis Distinguo argumentum ad mentem Augustini: Nemo se meliorem facit, quàm à Deo factus est, propriâ virtute se transmutando a malo in bonum, aut statu naturali ad supernaturalem statum gratiæ, aut a flexibilitate voluntatis tam in bonum, quàm malum, aut a salutis incertitudine ad immobilem beatitudinem, & ejusdem immobilitatis certitudinem C. M. Nemo se meliorem facit gratiâ sufficiente per liberum arbitrium ritè utendo sibi que hoc modo gloriæ meritum præ aliis comparando; subdistinguo, pro statu naturæ lapsæ, ubi Deus propter infirmitatem per efficacem gratiam ipsum velle operatur C. pro statu naturæ innocentis, Nego M, vel potius suppositum, quod ibi Augustino de ea controversia propositum fuerit,

§. III. B... de actuali gratia Augustino sermonem esse, arguit 1mo. Quia jam justî à Deo conditi Angeli per illam bonam voluntatem ad Deum ceu ultimum finem se liberè converterunt. 2do. Quia voluntas illa inops non mansit, sed melior avidiorque a Deo facta est; 3tio Quia illam habuerunt operante adjutorio creatoris, quæ duo postrema de actu quodam non de justificante gratia intelligi debent. R. ad 1. & 2. non dicit Augustinus: se converterent actu libero ad ultimum finem, illi præ ceteris perseveranter adhærendo, sed: *id egit eorum voluntas bona* (NB quæ juxta B... omnibus communis, iis pariter in creatione infusa est) *ut ad illum*

illum; qui summe est, converteventur id est, ille charitatis habitus non est illis otiosus & ab omni actu suspensus in creatione inspiratus, sed simul cum amore casto, ita ut illâ conversione tanquam effectu gratiæ potius ad Deum conversi fuerint, quàm se liberâ determinatione & meritoriâ quoad primum instans converte- rint. Ne autem inops meriti & consequenter præmii bona voluntas permaneret, *quoniam non talis natura facta fuerat, ut sine divino adjutorio posset manere & prosequi primum dilectionis actum, si vellet*; Deus adjutorio gratiæ actualis excitando ad reliquos actus fecit avidiorem, & post aliorum lapsum plenitudine beatitudinis & certissimâ permanentionis suæ scientiâ implendo fecit meliorem. Legenti Augustinum attentè, de dictis meis remanere dubium nulum potest.

Excitari deinde & meliorem effici magis certè congruit gratiæ habituali, quæ etiam juxta Thomistas auxilio actuali ad operandum reducenda est, quàm gratiæ actuali, quæ excitari non debet, sed ipsa excitatio est.

R. ad 3. Non est, quòd conturbet Adversarium *ò operante* adjutorio creatoris. Eadem enim gratia increata hìc significatur, quæ paulò antè, ubi legitur: *si boni Angeli. bonam voluntatem in seipsis, Deo non operante fecerunt &c.* Textum Aug. Enarr. in Ps. 70. commodissimè exponimus: *Tibi debent, quòd vivunt* (per donum creationis) *tibi debent, quòd justè vivunt*

(tum per justitiam infusam, tum per adjutorium sine quo; etiam illuminati sunt, ut sapienter beati, que viverent l. II. de civ. c. II.) tibi debent, quod beate vivunt. (per obtentam excellentiam sapientis beataeque vitae,) quæ procul dubio non nisi æterna est, æternitatisque suæ certa & secunda. citato l. & c.

§. IV. Hæc quidem responsa sufficere arbitror, nisi forte abundant. Doctissimi tamen Berti solutio adhuc tuenda est. Resp. ille: Bonos non se meliores fecisse malis Angelis, quia in quâ utrique gratia conditi fuerunt, in eâ nativâ virtute, sed gratiæ beneficio steterunt, quæ cujus generis fuerit, hic definire ad scopum non pertinebat. Versatilem suffecisse ex l. de cor. & gr. constat. Demum suis Augustinum verbis interpretatur, qui dicit: *Neque enim Angeli se ipsos meliores fecerunt, quàm a Deo facti sunt; sed in eadem bona voluntate manserunt, in qua primum conditi sunt.* Contra quam inlurgens B... non potuerunt, ait, se meliores facere, nisi operante adjutorio creatoris, ut faciant; sed per auxilium sufficiens non operatur Deus, ut faciant, sed per auxilium quo; ergo. R. Fallit B... aut certè fallitur; fingit textus, addit, demit lacinias; non legitur apud Aug. *ut faciant*, in quo vim positam putat. Verum quidem est, quòd Deus per auxilium sufficiens *efficaciter* non operetur, ut faciant Angeli: *ast ubi dicat Augustinus de Angelis, quòd Deus*

Deus

Deus per adiutorium operetur, ut faciant, non invenio. *Bonam voluntatem* (gratiam sanctificantem) ait, *quā meliores essent, nisi operante adiutorio creatoris habere non potuerunt.* Aliud & sono & sensu B... scribit.

Urger 2do B... Angeli non potuerunt se facere meliores, non solum nisi cum Deo, sed etiam nisi ex Deo donante, ut ita dicam, melioritatem, quam non dat per auxilium versatile, sed efficacem. Probat id: Angeli meliores facti sunt per bonum usum gratiæ; sed hic ipse ex Deo est, dicente Aug. l. i. retr. c. 9. *cum omnia bona magna, media & minima ex Deo sint; sequitur, ut ex Deo sit etiam bonus usus liberæ voluntatis, quæ in magnis numeratur bonis.* R. Melioritas facta per gratiam sanctificantem, quam Augustinus intelligit, uti abundè probavi, nec est per auxilium sufficiens, nec per efficacem propriè dictum, sed per gratiam increatam, sive a Deo creante, naturam simul cum gratia. Quoad textum Augustini ex l. i. retr. c. 9. R. Præterquam, quod usus gratiæ & usus liberæ voluntatis, meo quidem iudicio, non nihil inter se discrepent, agit Augustinus contra Pelagium, qui ex l. de lib. arb. contra Manichæos scripto quædam ad stabiliendos errores suos decerpserit, inferens, facultati naturali relictum esse bonum usum voluntatis, quam nihil ex peccato Adæ in se attenuatam docebat. Augustinus ergo contendit omnia tam minima id est *species corporum, media, potentias animi, & magna, virtu-*

tes nempe, quibus nemo male utitur, præstari a Divina bonitate, quanquam diverso modo, uti patet in bonis mediis & minimis, quæ non nisi gratiæ latè acceptæ sunt. Igitur bonum usum voluntatis in naturalibus, concursui naturali, in supernaturalibus Divinæ gratiæ prædeterminanti quidem in hoc statu servitutis peccati, versatili in statu innocentiae tribuimus, cujus virtute liberum arbitrium, nullo sibi resistente & repugnante, egreditur in actum bonum. Textum Augustini ex l. 2. de pec. mer. c. 18. eâdem arbitrariâ interpretatione interpungit, uti illos desumptos ex l. 12. de civ. c. 9. Si nobis, ait Aug. *libera voluntas ex Deo est, quæ adhuc potest esse vel bona vel mala, bona verò voluntas (id est volitio, inquit B...) ex nobis est, melius est id, quod a nobis, quàm quod ab illo est.* Legat ergo interjectis quibusdam lineis Augustinum suū interpretem: *Restat, ut bonam voluntatem babeamus à Deo; alioquin nescio, cum ab eo justificamur (gratia justificationis, ni fallor; habitualis est) quo alio munere ipsius gaudere debeamus.* Hæc dum respondeo, non nego, bonæ voluntatis nomine ab Augustino non raro auxilium actuale denotari. Novi phrasin Augustini dicentis: *qui vult facere bonum, & non potest, habet quidem voluntatem bonam (id est auxilium actuale) sed adhuc parvam &c.* eamque gratiam variis nominibus idem sonantibus describi ab Augustino exhibet Berti in syst. vind. Diff. 4. c. 1. n. 5. Non nego (quis enim Catholicorum nega-

nega-

negavit unquam?) tam gratiam actualem, quàm habitualement a Deo auctore inspirari. Dabo etiam, per bonam voluntatem in citatis a B... locis gratiam actualem sive delectationem & bonam volitionem indeliberatam intelligi, dabo, si hanc à nobis, non a Deo haberemus, nos fieri meliores a nobis, quàm a Deo facti sumus. Quid inde conficies, nisi *nos divinitus adipisci bonam voluntatem*, nec quidquam salutare sine gratia perfici posse? eandem autem vi suâ efficacem esse, ex eo præcisè non erues.

Nimis pro nobis sollicitus est Cl. P. B... quomodo contra Molinistas eluso hocce Augustini principio causam nostram sustineamus, quærit. Nos quidem nulli propterea bellum movebimus, nisi illud dictum in sensu Adversarii, quem ab Augustino procul abluere demonstravimus, accipiat. Porro ex statuto adiutoriorum & statuum discrimine gratiam hominis lapsi suâ naturâ efficacem esse oportere distinctius concludimus. Supposito hoc principio:

§. V. Infert 2dum argumentum: Nullum in Angelis bonum esse, quod Dei auxilium non sit in eis operatum. Primum autem in eis bonum est communis omnibus bonis & malis bona voluntas, in qua omnes creati sunt. 2dum quo boni a malis sunt discreti, est perseverantia in accepta justitia. 3tium istius secundi præmium, scilicet inamissibilis beatitudo. Primum Deus effecit creando; secundum exci-
tando

tando avidiores, adeoque aliis meliores. 3. trium, dum aeternâ beatitudine donando implevit meliores. R. Ostendatur Adversario antilogia sua, restituantur Augustini verba, abscondantur spuria, sublata est controversia. 1. Faterur B... per bonam voluntatem infusam in creatione justitiam significari. Revocet ergo sua scriptâ, nec reprehendat nostra. 2. Fecit Deus adjutorio suo (intelligimus *sine quo*) excitando avidiores. Adversarius, non Augustinus addit meliores. 3. B... inquit; aeternâ beatitudine donando implevit meliores, Augustinus verbò: *bonam naturam... ex seipso Deus fecit implendo meliorem*. Quæ longè diversa sunt. Errat præterea summopere B... si per gratiam excitantem semper significari efficacem velit. Legat tantùm II. Articulum doctrinæ Thomisticæ ad Alexand. VII. a Gallis directæ 1663. quam idem Pontifex tanquam Saniorem Brevi Apostolico declarasse refert personatus Richardi a S. Augustino c. 1. §. 14. ubi mox per excitantem, inefficacem & sufficientem gratiam, idem significari leget.

§. VI. 3. trium Argumentum. Angeli illi, qui perseverarunt, amplius fuerunt adjuti, sive majus auxilium actuale receperunt, quo perseverarunt, & meliores aliis effecti sunt; ergo juxta Aug. Angeli Ss. indiguerunt potentiori auxilio, quo perseverarent. R. D. A. amplius fuerunt adjuti, ut perseverarent N. post perseverantiam fuerunt adjuti seu cumulati beatitudinis plenitudine,

tudine, ejusque perennitatis certissimâ, quæ adhuc ad beatam vitam desiderabatur, scientiâ, quâ in præmium permanſionis suæ, consummato viæ cursu, nobilitati & in gratia confirmati sunt. C. A. Genuinam hanc esse expositionem scopus & propositum Augustini, plurimum locorum consensus, modique loquendi constantia, naturalis obviâque contextûs veritas, semotis præjudiciis apertissimè confirmabunt. Ac primò, cum l. II. de civ. Augustinus de tempore creationis, de ratione beatitudinis Angelorum disputasset; dubitans interdum, an mali casûs sui, ac boni permanſionis suæ præscii fuerint. Resolvit omnes quoad delectationem præsentis boni, non quoad spem futuri beatos fuisse; bonos verò post illorum lapsum tantò confidentiùs perennis felicitatis suæ scientiâ illustratos profiteretur, quando & nos, quibus Angelorum æqualitas promittitur, ex Ss. literis ejusdem rei indubitata notitiam haurimus. L. 12. In causam bonæ malæque voluntatis inquiri; causam efficientem malæ nullam inveniens, bonæ eundem ac naturæ auctorem esse oportere accuratâ disputatione concludit, repetitque perseverantes Angelos post casum malorum beatitudinis plenitudinem, quæ utrisque adhuc deerat, cum scientiâ de perennitate beatitudinis esse consecutos. Et de certitudine quidem Angelorum circa beatitudinem l. II. c. 13. actum fuisse, B... candide confiteretur, sed hoc ipso aliud hic intelligi arguit, unde & manifestè

festè

festè errat. Augustinus idem l. 12. c. 9. de civ. repetit, de quo jam præcedente libro tractaverat; *sicut jam etiam*, ait Aug. *in libro, quem iste sequitur, tractavimus*. Atqui concedente B. . . tractaverat libro 11. de certitudine perpetuitatis statûs; ergo & hîc tractat de eadem.

Quando alicujus auctoris textus obscurus & anceps occurrit debet is cum pluribus aliis ejusdem auctoris clarioribus conferri, & eis conformiter exponi; l. 11. de civ. c. 19. non autem plures clariores circa eandem materiam juxta unum obscurum; præsertim si ille toti Auctoris systemati opponatur. Consensio enim diversorum locorum, modiquè de eadem materia loquendi constantia dubiorum interpretis est optima & lux obscuritatis. Textus in objectione allatus aliquo modo obscurus est, traditòque hætenus systemati videtur in sensu ab Adversariis intellecto oppositus; ast alii plures textus clariores, ad quos partim ipse Augustinus provocat, favent nostræ expositioni; ergo textus objectus debet explicari in sensu a nobis intellecto. P. m. r. ex laudato l. 11. c. 13. *Æqualis felicitatis omnes ab initio creati sunt: & ita fuerunt, donec isti, qui nunc mali sunt, ab illo bonitatis lumine suâ voluntate cecidissent* (nota inæqualitatem cæpisse post lapsum) *si pares fuerunt; post istorum ruinam illis certa scientia suæ sempiternæ felicitatis accessit*. 2. de Cor. & gr. c. 10. *Diabolus & Angeli ejus etsi beati erant, antequam caderent, & se in miseriam casuros esse nesciebant; erat tamen adhuc, quod*

quod eorum adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate stetissent, donec istam summæ beatitudinis plenitudinem tanquam præmium ipsius permansionis acciperent, id est, ut magnâ per Spiritum S. datâ abundantia charitatis cadere ulterius omnino non possent, & hoc de se certissime nossent: hanc plenitudinem beatitudinis (mali) non habebant. c. 11. Angeli sancti cadentibus aliis per liberum arbitrium steterunt ipsi, & hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certissimum sit, semper se in illa esse mansuros. 3. De dono persev. c. 7. similem phrasin vide P. I. §. XI. 4. Ench. ad Laur. c. 28. *Eo, qui diabolus factus est, cum sociis impietatis elato... ceteri piæ obedientiæ Domino coheserunt, accipientes etiam, quod illi non habuerunt, certam scientiam, qua essent de sua sempiterna & nunquam casura stabilitate securi.* & c. 29. Hunc modum loquendi ipse sacer codex præit; dum Evangelista scribit: *cœnantibus illis*; Paulus exponit. *postquam cœnavit.* Conferat B... cum his librum & duodecimum & caput ejus nonum, & videat nostram interpretationem domesticam & propriam; suam verò alienam nullo simili textu de Angelis stabilendam.

Quod textus veritas Adversarii interpretationem aspernerur, partim ex hæctenus dictis, partim ex hac observatione nostrâ elucet: Aug. ait: *aut minorem Angeli mali acceperunt* (nempe in creationis principio) *gratiam, quàm illi, qui in*

ea perstiterunt. Ergo non de finali, sed de prima quaerit, annon una praeter altera praescientiae praerogativam adjunctam habuerit. Deinde illud: *quidam illi, qui in ea perstiterunt*, non recte de gratia actuali exponitur, in qua non persistere dicitur, nisi qui in vacuum illam recipit.

B...provocat Lectorum fidem, an aliquis praedictis liber in his Augustini verbis: *Illi amplius adjuti pervenerunt ad beatitudinem*, obvio & naturaliter intellectis nostrum sensum apprehendat; nempe, ut p. 135. habet, certam scientiam esse amplius adjutorium, quo adjuti pervenerunt boni ad beatitudinem. Provoco & ego Lectorum fidem, an per charitatem per Spiritum S. diffusam, & quidem illam, in qua persistitur, in sensu obvio intelligatur adjutorium actuale? Provoco Lectorum fidem, an Augustinus dicat: *pervenerunt ad beatitudinem*. Provoco Lectorum fidem, an Cl. Berti, quem B...hac controversia maximè infestat, (vix autem illum nominat in hoc tertio argumento, nisi probando ejusdem contra Franciscum Henno opinionem) scientiam perpetuitatis vocet adjutorium amplius, quo adjuti Angeli Ss. pervenerunt ad beatitudinem? Reddat B...Augustino verba sua, reddat sua Patri Berti, & sublata est cavillatio. Augustini verba de *plenitudine beatitudinis*, non de *beatitudine* vide P. II. §. I. Berti refero: „Ea propositio: fuerunt ad „juri auxilio patriae, ut pervenirent ad pa- „triam (sive beatitudinem) falsa est, neque a „nobis

» nobis perfertur: hæc vero: postquam in ve-
 » ritate steterunt, fuerunt adjuti pleniori cha-
 » ritate & scientiâ, quæ secum trahit beatitu-
 » dinem inamissibilem patriæ, & vera est, &
 » Augustiniana est, & frustra sophismatum
 » impetitur machinamentis. » Quid nobis ex-
 » probrat B... quod reprobamus ipsi? Purida
 quædam responsa & debilia avidè arripit, ca-
 villatur, ventilat; robusta atrectare non audet,
 probare non dignatur, sed dissimulat. Voca-
 bulum *adjuti* ne perturbare possit P. II. §. 3. &
 ad 3. præcavi. Quid enim prohibet intelligere
 operationem Dei sublimiorem, qua contulit
 Angelis beatitudinis plenitudinem & eam cer-
 titudine perennitatis cumulavit?

Quod ly. *amplius* non semper præsentia
 beneficia denotet, ex sententia Aug. l. 19. de civ.
 c. 13. colligitur, quam B.. Tom. VI. p. 255. refert.
*Deus... dedit hominibus quædam bona... eo pacto
 æquissimo, ut quicumque mortalis talibus bonis rectè
 usus fuerit, accipiat ampliora & meliora (non
 auxilia in via) scilicet ipsam immortalitatis pa-
 cem.* Denique fatetur B... p. 134. in f. beatitu-
 dinem ab Aug. l. de cor. & gr. c. 12. vocari ad-
 jutorium, *quo quis continuò beatus est*; sed aliud
 esse, beatitudinem dicere adjutorium, quo
 pervenitur ad beatitudinem, quod est absurdum.
 Tollat ergo sensum absurdum, ab Augustino
 & Augustinianis alienum, reddat nostrum,
 quem fatetur verum, & cavillari desinat ob-
 tortâ comparatione adjutorii amplioris, quo

Romam pervenitur. Pluribus responsis Doctissimi Berti, quæ B... forte præterit, quia cavillari nequit, superfedeo, confusus, genuinum in data solutione Augustini sensum contineri.

R. P. Henno nullo fundamento asserere, ab Augustino traditam l. 12. de civ. c. 9. Doctrinam in l. de cor. & gr. retractatam fuisse, cum Berti & B... dicimus, & collatione testimoniorum probavimus; Sed qua ratione Franciscum Henno Antagonista improbat, probare minimè possumus, eamque ad infringendam libri de correptione & gratia auctoritatem assumptam, facili conjecturâ assequimur.

§. VII. Accipite primariam confutatæ opinionis Patris Henno rationem, quam R. P. B... p. 136. in f. assert: „ Quamvis quinque aut sex „ libros priores de civ. Augustinus composuerit ante librum de cor. & gr., probabilius est „ tamen, reliquos post ipsum & sub finem vitæ „ auctoris circa annum 429, quatuor annis post „ editum librum de cor. & gr. fuisse scriptos, „ ut observat Coquæus & probat Rivius. „ Hæc prima Adversarii arguendi ratio, nobis nec ultimo loco reponenda videtur. Id quod epidicticè demonstro. Aug. l. 2. Retract. c. 43. fateatur de hoc libro; *quod opus per annos aliquot tenuit.* Juxta Basileens: editionis anno 1515. curatores Exim. PP. Thomam Valois & Nicol. Triveth S. Ord. Præd. quibus Coquæus consen-

sen-

sentit, opus cæptum anno cccxci (emendandus error typographi, & legendum ccccx) perfectum est cccxxxix. Ex quo calculo illi aliquot anni nimium fortasse ad annos 18. extenduntur. Norisius & cum eo Congregatio S. Mauri ad annum 413. primam, circa 426, alii an. 425 ultimam impositam esse manum demonstrant. Scripsit Aug. libros Retractationum octo annis, postquam Cæsareæ Mauritaniæ fuerat. Fuit autem ibi 418. ergo libros Retractationum scripsit anno 426. Ita l. 4. de Doct. Christ. c. 24. inter retractationem elucubrato. 2do. Retractationum libros Augustinus cæpit scribere anno electionis Eradii (ad id enim opus ad umbilicum reducendum, illum sibi Collegam poposcerat:) electus est autem Eradius Theodosio XII. & Valentiniano iterum Coss. nempe anno 426. 3tio. Aug. duos libros Retractationum teste Possidio c. 28. vitæ Aug. jam compleverat anno, quo irruptio Vandalorum in Africam contigit; contigit autem 427. cui consonat Baronius ad ann. 426. p. 496. Retractat autem Aug. libros a se *dictatos & editos*; ergo & libros viginti duos de civitate Dei jam dictaverat, utpote quos simul cum aliis retractat; ergo illi non modò anno 429. perfecti sunt. Baronius hoc se arctarum calculo videns, ait, nominatos quidem viginti duos destinatos, non tamen editos; quem S. Aug. ipse confutat l. 2. Retract. c. 41. Ubi quæstionem difficillimam de spiritali corpore & per illud videndo Deo,

E 3

libro

libro vicesimo & secundo de civ. satis se explicasse affirmat. Fundamentum Coquæti a consulari Theodori convellit Noris H. P. c. 24. Quidquid sit, quocunque anno completi fuerint omnes de civ. libri; sufficit eos, ex quibus controversia movetur, ante librum de cor. & gr. editos fuisse. Undecimum itaque anno 415. ferè inchoatum scribit Orosius in præfat. ad historiarum opus. Quarti decimi meminit ipse Aug. circa annum 420. in libro cont. Adversarium Legis & proph. c. 14. ergo evidenter ante librum de cor. & gr. completi sunt, quem B... anno 425. refert editam; forte etiam posterius ipso 426. anno vide præf. ad libros de civ. PP. S. Mauri; Notas eorum ad lib. undecimum & decimum quartum; præfationem rationibus munitam ad epistolas secundæ classis ep. 215. ad Valent. & maxime prologum Aug. ad libros Retract. n. 3. ubi docet, libros suos eo ordine, quo scripti sunt legendos esse; ordinem autem ex libris Retractionum deprehendi, ubi Liber de cor. & gr. ultimus eorum, quos distaverat, commemoratur. Imo nec ex præfatione Coquæti colligere potui, librum duodecimum post lib. de cor. & gr. dictatum esse. Dicit tantummodo, confectis quinque libris, longo post intervallo nempe anno 418. reliquos de civ. resumptos fuisse, omnesque an. 429. completos, ex quo nullo modo sequitur librum duodecimum post 425. annum modò lucem aspexisse, de quo tamen quæstio hic agitur.

§. VIII. Quartum argumentum ex titulo capitis repetit B... *An sancti Angeli, quem habent creatorem naturæ, eundem habeant bonæ voluntatis* (id est bonæ volitionis, qua perseverarunt; en verba interpretis B...) *auctorem per Spiritum S. in eis charitate diffusâ.* Cui quæstioni Aug. responder. *Confitendum est igitur cum debita laude Creatoris non ad solos sanctos homines pertinere; verùm etiam de Sanctis Angelis posse dici, quòd charitas diffusa sit in eis &c.* Vides Deum (prosequitur B...) definiente Augustino, bonam voluntatem operatum esse in Angelis per effusionem alicujus novæ charitatis actualis, sicut operatur in viris sanctis; sublimo: atqui gratia perquam Deus operatur in viris sanctis bonam voluntatem, est gratia efficax, ergo. R. Liceat mihi conformiorem Augustino, sed oppositum Adversario formare discursum: Non de solis sanctis hominibus, sed & de Angelis dici potest, quòd charitas sit diffusa &c. Apud sanctos homines intelligitur hac phrasi gratia habitualis; ergo & apud Angelos. Hæc habitualis gratia proprius sanctorum character est; cùm etiam gratiæ quædam efficaces ad servanda præcepta concessæ non eos propterea justos constituent. Ostendi satis Augustino quæstionem & sermonem fuisse de gratia sanctificante. Adde ex ep. 55, ad inquisitiones Januarii n. 19. *Quia ergo charitas Dei diffusa est in cordibus nostris... ideo sanctificatio in septimo die commemorata est; ubi requies commendatur.*

Quia verò nec bene operari possumus, nisi dono ejus adjuti &c. Vide num in priori gratia actualis, an in secundo intelligatur. Totum argumentum præter causam adducitur, quo nihil aliud ad summum convincitur, nisi omnia gratiarum munera a Patre luminum tum in Angelos, tum in homines descendere. Quis hoc negat? Aliud est, ejusdem rationis esse adjutoria hominum ac Angelorum, quod nos cum Augustino negamus. Hoc est illud testimonium in bona, ut ait B... luce collocatum. Melius judicabit benevolus Lector, vel ex hac nostra lucubratione minima, tenebris obscuratum, corruptum, detortum, fuisse; quod vindicatum satis, & nativæ luci ex propriis fontibus restitutum puto.

§. IX. Aspera & confragosa prætervecti loca, in planiores campos deducimur. Quæ cæptis obsistent impedimenta, breviori manu expediemus. Opponitur iterum Aug. Enarrat. in Ps. 32. Ubi exponens illud. *verbo Domini cæli firmati sunt, Cæli, inquit, id est, Angeli solidati sunt: non a se sibi solidamentum fuerunt... neque enim habuerunt aliquid a se, & tanquam supplementum aliquid a Deo perceperunt; Spiritu enim oris ejus non pars, sed omnis virtus eorum.* Atqui si reddidissent efficacem suo consensu gratiam versatilem, firmitatem a se saltem ex parte habuissent, supplementumque ex seipsis addidissent; quæ tamen negat Aug. ergo. &c. ubi negat Augustinus, quod supplementum a se Angeli

geli habeant? Negat eos habere aliquid ex se, cui Deus supplementum addat; supplementum donis divinis ab eorum libero arbitrio accedere non negat. Illud nihilominus quantumcunque supplementum liberi arbitrii Deo quoque tribuendum est, a cuius Spiritu omnis virtus eorum, id est, omnis tum naturæ cum gratiæ potestas profuxit. Solidamentum verò sive confirmationem in gratia & consummatam beatitudinem a Deo omni modo perceperunt. Audiat similem de supplemento textum. De Prædest. Ss. c. 2. in illud 2. Cor. 3. *non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis; perpendant, inquit Aug. ista verba, qui putant ex nobis esse fidei captum, & a Deo fidei supplementum &c.* Ecce quomodo Aug. omnis boni exordium ad fontem suum referat. Ecce quomodo partium studia & præjudicia Adversarium in transversum abripiant, & dum nititur potentem Augustini auctoritatem in obsequium opinionis suæ cogere, palam ipsi adversetur.

§. X. Opponit B...ex l. de cant. novo c. 8. *quid valeat liberum arbitrium non adjectum, in ipso Adam demonstratum est.* At cum illius operis, quod nec in libris Retract. nec in Possidii indiculo memoratur, explodi auctoritatem a Cl. Berti legit; similes textus ex Serm. 11. de verb. Apost. c. 2. Ex Ench. ad Laur. c. 106. & 107. ad muniendam causam adducit, in quibus *sine Deo, & nisi Deus adjuvaret* (per efficacium auxilium,

xilium, interpretatur B..) *liberum arbitrium non nisi ad malum valere* declaratur. Et cum Berti respondet, per liberum arbitrium non adjutum intelligi illud, quod viribus naturalibus præfidens, adjutorium abjicit, ut claudus baculum, sine cujus sustentaculo nequit incedere; crederes, nova allaturum argumenta; at ille textum Enchiridii repetit. *ut ab eo teneretur via justitiæ, parum erat velle, nisi qui eum fecerat, adjuvaret.* Evidens est inquit B.. quod non loquatur de Adamo contemnente & abjiciente auxilium versatile; cùm supponat illum aqualiter velle tenere viam justitiæ, quod certe non poterat sine adjutorio saltem sufficiente; ergo arbitraria & infundata est glossa Bertiniana. &c. Adversarii glossa futilissima. Vel enim illud velle est naturale vel supernaturale. Si naturale; extra quæstionis cancellos positum est. Si supernaturale; num potuit deliberatè & meritorie tantùm *velle* sine gratia efficaci? si potuit; ruit fundamentum Thomistarum; si non: intelligat ibi sermonem esse de *velle* naturalibus viribus elicitò, quod utique parum juvat. Supernaturale autem si habuisset, perseverasset Angelus; nihil enim, nisi velle a libero arbitrio desiderat Aug. toto libro de cor. & gr. Si verò rectè sensum Augustini scrutari vult B.. *velle* illud non absolutè, quasi jam adfuisset, sed conditionatè sumendum est; id est: parum fuisset velle, quodeunque demum nativâ virtute elicitarum fuisset. Mox plura. Verba Augustini, inquit

quit B. . . Deum sic ordinasse Angelorum & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet, quid eorum posset liberum arbitrium, deinde quid gratiae beneficium, justitiaeque iudicium; ad depressionem liberi arbitrii, non ad commendationem prolata esse, quasi per acceptum gratiam sine novo adiutorio, se solo quid posset ad bonum; sed tantum quid posset ad malum. (Pauca quaedam interloquar.) ni fallor, quid valeat liberum arbitrium cum gratia sufficiente ad malum, hodie satis ostenditur adhuc; ergo cum prius de sano arbitrio Deus voluit experimentum dare, voluit primum ostendere, quid etiam posset ad bonum, ut probationibus observavimus. Item ibi in Angelis iam justitiae iudicium exercuisset, quod, teste Aug. in hominem lapsum reservandum fuerat. Audet dicta sua confirmare B. . . ex c. 11. de cor. & gr. *liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil* (Lovan. ex MSS. & veteribus excusis, *parum*) est, nisi adjuvetur ab omnipotenti Deo. (Arripio oblatum telum, & in B. stringo, & tantum legere pergo) quod adiutorium si homo ille non per liberum deseruisset arbitrium, semper esset bonus; sed deseruit, & desertus est. Tale quippe erat adiutorium, quod desereret, cum vellet &c. Audiat adiutorium, sine quo liberum arbitrium ad malum sufficit? Audiat, quo adjuvandum erat ad bonum? Si efficax: an deseruisset? deseruit Adam; Annon loquitur de Adamo abiciente auxilium? Audiat distinctissime Aug. Serm. XI. de verb. Apost. *Rege-*

Regebat eum ipse, qui fecerat; voluit deservere eum, a quo factus est: permisit Deus tanquam dicens: deservat me, & inveniatur se, & miseriam suam probeat, quia nihil potest sine me. Hoc modo ergo ostendere voluit Deus, quid liberum arbitrium valeat sine Deo. Quid evidentius? Innocentii P. testimonium adjungo: *Liberum enim arbitrium*, ait ep. ad Carthag. PP. *ille (Adam) perpeffus, dum suis inconsultius utitur bonis (non carens amplioribus) cadens in prævaticationis profunda demersus est.* Reliqui omnes textus, quos p. 139. affert, prope ipsis verbis adjutorium sine quo exprimunt, *Ench. c. 106. habet: nisi: ... adjutorium præberetur; c. 107. Non sine adjutorio, uti & l. 14. de civ. c. 27. l. 11. de Gen. ad lit. c. 4. in sua potestate habet velle non consentire suadenti, adjuvante tamen illo &c.* Ubi Aug. unquam scripsit, Angelum sanctum perseverasse per adjutorium quo vel eodem indiguisset Adam. Illa similitudo Parris Berti a claudio non claudicat, & actu verificatur; B... aliam hypothesein instituit, qua subsistente & ejus similitudo non incongrua esset, sed hypothesis supponit, quod est in quæstione, & vitiligatio est.

§. XI. Argumentum novum & Berti doctissimo incognitum ex Araus. II. profert B... quod ex ep. 106. Aug. contra Semipel. sic arguit. *Natura humana etiamsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo tamen modo seipsam creatore suo non adjuvante servaret; unde*
cum

cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare, quod perdidit? Alit hoc argumentum nervorum expers esset contra Semipel. nisi efficax esset necessaria gratia; poterant enim rerorquere argumentum: Ex te eadem gratia est necessaria ad resurgendum, quæ fuit Adam necessaria ad standum; suffecit illi versatilis; ergo & ad resurgendum sufficit. Hæc argutio Adversarii sive eruditionem sive candorem prope in periculum adducit. Quid? non adverterit vir Eximius Concilium a minori ad majus arguere contra Pelagianos necessitatem gratiæ? Quid hoc argumento luculentius? Adam non sine gratia custodire potuit, quod habuit; quomodo lapsus sine gratia possit recuperare, quod perdidit? Nec stare ille, gratiæ virtute non suffultus, potuit; quomodo lapsus resurgere? Jam sicut plus est, se attollere a lapsu, quam stare perseveranter, ita plus roboris inesse oportet gratiæ lapsi hominis quam gratiæ stantis & integri. Quis melius & conformius Concilio & Augustino arguat, Lector judicet. Nos Majorem B... propositionem negamus, penitus persuasi, non nisi necessitatem gratiæ inde colligi, præscindendo interim, qualis pro quolibet statu esse oporteat.

§. XII. Nova præsidia B... a fideli Augustini discipulo Fulgentio, M. Gregorio, & Melliflavo Bernardo accersit. Primus l. 2. ad Trasimund.

mund. c. 2. scribit. *Cognoscitur cunctos Angelos uniformi ruinæ consortio opprimi posse, nisi quos vellet à casu prævitæ virtus illa defenderet, quæ sola naturaliter mutari depravarique non potest.* Cl. Berti eandem virtutem quoad principium agendi, non quoad vim effectricem designari his verbis observat, quod mihi ultima verba satis innuere videntur; Quæ enim virtus, quæ sola naturaliter mutari non potest, nisi virtus Patris, unigenitûsqûe Filius? uti & sequentis capitis verba exprimunt, ubi *una gratia operata. . . dicitur Filius Dei, qui est virtus & Sapiencia Patris.* Ex quibus concludit Berti: Si una eademque gratia quoad vim effectricem in utroque statu requiritur, quomodo erit potentior, quæ sanat vulnera? & si hæc validior, quomodo est eadem? Hac acutissimâ observatione, quæ Doctissimi viri existimationem excitare videbatur, etiam, quam de ejusdem modestia Adversarius habuit, opinionis detrimentum fecit. Ecce jam objectio facta est, quæ momentum adversæ sententiæ ab Adversario credebatur, à qua ut se expediret, respondit, ab illa substantiali virtute accidentalem in Angelos diffusam esse, ne caderent, in hominem lapsam, ut resurgeret; quæ virtus diffusa est eadem in utrisque essentialiter, diversa accidentaliter. Gratiâ accidentalem a Deo diffusam in homines Angelosque, etsi de ea nihil memoret textus, hactenus semper contendi; restat probare, an illa quoad vim effectricem eadem apud utrosque fue-

fuerit, quod necdum probavit B., Porro quàm parùm cibus & medicina accidentaliter tantùm differunt, tam parùm Angeli primique hominis gratia a secunda. Item quàm parùm virtus Baptismi adulti, in quo & peccata actualia cum originali delet, quoad vim effectricem differt a Baptismo infantis, in quo solùm congenitam ab Adamo maculam abstergit; tam parum intrinsecâ virtute etiam accidentali differrer gratia primi & secundi Adam, si utraque vim effectivam operis haberet, etsi forte ob dispositionem subjecti una sanaret; non altera; uti jam in probationibus notavi. Est & alia responsio huc non incongruè accommodanda, etsi hîc illam Berti non reddat. Universi itaque Angeli adhuc uniformi ruinæ involvi potuissent, nisi Deus a casu eos defendisset, non quidem validiore gratiæ præsidio necessario ad perseverandum muniendo, sed diutius in via relinquendo, ubi malo aliorum exemplo ac sollicitatione ad defectum induci potuissent. Quare Deus voluit, ut perseverando, ubi alii ceciderunt, viam consummarent, & in permansionis præmium cum magna charitatis abundantia in gratia confirmati, certâ perennis statûs sui scientiâ implerentur. Et quidem Angelos sanctos non fuisse a Deo majori gratiâ sanctæ dilectionis cumulatos, nisi postquam aliis cadentibus, ipsi propriâ voluntate steterunt, diserte docet S. Fulg. l. de fide ad Petr. c. 3. B... verò, ut & pleraque testimonia & responsa solidiora, planè dissimulat; uti mox de S. Greg. M. referam. 2do.

2do. S. Greg. hom. 14. antiquioris editionis, sed novæ l. 2. homiliarum in Ezech. hom. 2. *Unigenitus Patris*, ait, *qui sursum est firmitas Angelorum, ipse deorsum factus est redemptio hominum: illis fortitudo, ne cadant, nobis adiutorium, ut surgamus.* Textus est similis illi S. Fulgentii, eadem etiam sit responsio; cum enim omnia per Verbum facta sunt, eidem & collatio gratiæ, & confirmatio in gratia adscribitur; quæcumque demum illa gratia fuerit. Phrasi haud absimili Aug. l. 11. de civ. c. 9. utitur. *fiat lux..* ait, *si rectè in hac luce creatio intelligitur Angelorum, profectò facti sunt participes lucis æternæ, quæ est ipsa immutabilis sapientia Dei, per quam facta sunt omnia, quam dicimus Unigenitum Dei filium, ut eâ luce illuminati, quâ creati, fierent lux.* Ubi certè gratia increata significatur. Gregorii nobis in doctrina gratiæ conciliati pignus habemus in l. 5. Moral. c. 28. Ubi scribit, *Mirè autem omnipotens Deus naturam summorum spirituum bonam, sed mutabilem condidit, ut & qui permanere nollent, ruerent, & qui in conditione perseverarent, tantò in ea jam dignius, quanto ex arbitrio starent, & eò majoris apud Deum meriti fierent, quo mutabilitatis motum voluntatis statione fixissent.* Maluit testimonium a Berti palam decantatum penitus tacere B... quàm infelicem ejusdem tentare interpretationem, ne dicam, veritati manus dare. Ex l. 25. Moral. c. 8. n. 20. objicit nobis B... ubi legitur: *Notandum verò est, quòd dum aliis cadentibus, alii solidari perhibent.*

ventur, electorum numerus certus & definitus ostenditur. B.. putat, solidatos esse, ne caderent, nos post casum malorum solidatos aurumamus, & Augustini & Gregorii de mente jam antè certi.

Eodem modo R. S. Bernardo, qui in Serm. 22. in cant. scribit: *Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo, ne labatur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc à captivitate defendens* &c. Si acquiescere nolit B.. cogit invisam Patris Berti argumentationem instaurare. Si ⁷⁰ sicut omnimodam æqualitatem significat, ergo sicut sanando eruit captivos, sic defendit Angelos. Si non defendit sanando; quomodo eodem modo eruit & defendit? Hæc sufficere non dubitans, Adversario, cujus memoria defecit, suggerendum putavi, de mente S. P. Augustini scrutandâ conventum inter nos fuisse.

§. XIII. Adversarium vix a sua digressionem, in qua alienas pulsando fores, ad evincendam causam Augustinianam, præsidia frustra imploravit, revocavimus; ecce denuo ad aliud tribunal Doctoris Angelici provocamur. Tom. 6. p. 143. probat ex S. Thoma, in utroque statu hominem præter virtutem naturæ & gratiam originalem (addit B.. p. 144. præter virtutes superadditas viribus naturæ) indigere Divino auxilio, ut ab ipso moveatur ad operandum & volendum bonum supernaturale; atqui (prosequitur B..) auxilium, quod requiritur in statu naturæ lapsæ ad bene agendum, nobis fa-

F

ten-

rentibus, est efficaciter prædeterminans, & speciale: ergo. Vanitatem hujus argumentationis ostensurus, sic prosequor: atqui auxilium, quod requiritur in statu naturæ lapsæ, sanans B... est sanans & speciale; ergo etiam in statu naturæ innocentis est sanans & speciale. S. Thomas hic nonnisi necessitatem gratiæ actualis pro omni statu probandam sumit, ut supra Araus. II. §. XI. B... porro exigit ad agendum *auxilium, quo moveatur*, & quidem præter virtutes sanativas, juxta S. Doctorem; at S. Thomas dicit tantum: *Ulterius in utroque statu indiget auxilio divino, ut moveatur ad bene agendum.* Deinde quid præter virtutes sanantes auxilium efficax requirit, cum passim & continuò oggerat, auxilium efficax hominis lapsi esse applicans simul & sanans? Num forte præter virtutes sanativas nova quoque virtus sanativa opus est, sicut dixit, præter auxilium applicans necessarium esse homini lapsi auxilium sanans? Auxilium illud necessarium juxta S. Tho. non est auxilium sine quo (pergit confidenter & dictatoriâ sententiâ) illud enim supponitur. Sed unde hoc probat? Fucum demum facit, & ipse, quod Berti nostro male objicit, Lectoribus caliginis offundit dicendo: Auxilium sufficiens ad bonum non movet. Quod si verum est, nec auxilium est supernaturale. Et quæso, quid est, si morio ad bonum non est?

Hæc quidem non ad probandam propriam sententiam, sed ad infidelem ex S. Th. argumen-

men-

mentandi rationem ostendendam, scripta velle; neque enim in Thomistarum principia juravi, ut religioni mihi vertendum sit, si in ea controversia, ubi illi ab Augustino, ego ab eis discedam, uti etiam in causa reprobationis negativæ, pœnis parvulorum &c. Unde mirari fatis nequeo, inhumanum scribendi modum Adversarii, qui cùm paulo antè Berri doctissimum vocasset; mox, quòd prædeterminantem gratiam in locis, ubi S.D. de statu & gratia innocentia differit, deprehendere nequiverit, illi nugas & puerilem agitationem Quæstionis de nomine objicit; viro, inquam, cujus in literato orbe nomen illustrius, aut certè par est Adversario; modestia sine controversia major; qui cùm declinare cum reverentia dubiam auctoritatem potuisset; maluit explicare, quàm sine responsione & sollicitudine transmittere.

§. XIV. Pag. 145. Recoquit argumentum supra §. 2. elevatum; finitimumque ex Enarr. in Ps. 58. deducit; ubi Aug. dicit, non posse hominem homini esse meliorem, quàm Deus ipse homini sit. Essent autem homo & Angelus sibi meliores, si a Deo tantùm posse perseverare, a seipsis actualem perseverantiam haberent: melius est enim perseverare, quàm posse tantùm perseverare, ergo. & Aug. hanc enarrationem post compertum Pelagii errorem, ut notatur in margine, scripsit, ubi in v. 17. commentando hominem *ingenti vulnere periclitantem*

tantem omnipotentis Medici misericordiâ gratis præventum commemorat, sub finem verbis Pelagii objicit sibi: *Sed promerui te, invocando te? R. det: Ut essem, quid feci? ... si enim egi aliquid, ut essem, jam eram, antequam essem. Porro si nihil omnino eram, antequam essem, nihil te promerui, ut essem. Fecisti, ut essem, & non tu fecisti, ut bonus essem? Dedisti mihi, ut sim, & potuit mihi alius dare, ut bonus sim? si tu mihi dedisti, ut sim, & alius mihi dedit, ut bonus sim; melior est ille, qui mihi dedit, ut bonus sim, quàm ille, qui mihi dedit, ut sim. Porro quia nemo te melior, nemo te potentior, nemo te in misericordia largior; a quo accepi, ut essem, ab illo accepi, ut bonus essem. Id est, gratiam, qua bonus sim, tam formaliter & permanenter, quàm etiam dispositivè & causaliter, ut Scholæ loquuntur. Verbo: Aug. probare vult contra Pelagium, hominem non suis meritis obtinuisse gratiam tam creationis, quàm sanctificationis. 2do. Loquitur de homine peccatis vulnerato. 3tio. Argumentum simile est primo ex l. 12. de Civ. c. 9. deprompto; eâdem igitur responsione dilui potest. Demum licet plus meliùsque sit perseverare, quàm posse tantùm perseverare sine actu; non tamen melius est, quàm dare gratiam, in qua perseveretur, & gratiam, quacum facillimè in illa perseverare pro libitu quis possit. Vide quoque §. IV. P. II.*

§. XV. S. Aug. de dono Persev. c. 13. urget acerrimè illud Apostoli 1. Cor. 4. *Quis te discer-*

discernit? quid habes, quod non accepisti? &c. at-
 qui hoc principium extendit Aug. etiam ad An-
 gelos l. II. de civ. c. 19. ubi dicit. *Solus ille dis-*
cernere potuit (Angelos) qui potuit, etiam prius-
quam caderent, præscire casuros. In systemate
 Jansenii & Augustinianorum (pergit B. . .) unus
 Angelus habet a se, quo possit gloriari, & ab
 aliis se discernere; æquali enim utrinque gra-
 tiâ versatili unus suo assensu gratiam reddit effi-
 cacem præ altero, ergo. R. Si B. . . legere vo-
 luisset annotationem Coquæi quartam ad cita-
 tum caput; vidisset sanè singularem hinc ab Au-
 gustino expositionem editam fuisse, qua aliàs
 usus non est, ipsèque Aug. ait se hujus textûs, *di-*
visit Deus inter lucem & tenebras, non absurdam
sententiam ab operibus Dei allaturum, si per lu-
cem primò factam dicat Angelos creatos, &
per divisionem lucis ac tenebrarum, discreti-
onem & separationem sanctorum & immundo-
rum Angelorum intelligi. 2do. Aliam longè
discretionem intelligit Aug. in allegorica hac
expositione textûs, quàm B. . . Hic interpreta-
tur textum Augustini de discretionem, qua aliqui
Angelorum lux, aliqui tenebræ facti fuerint;
Aug. textum scripturæ exponit de separationem
malorum & bonorum. Omnes dum creati sunt,
facti sunt lux; dum mali peccarunt, facti sunt
tenebræ; dum Deus illos detrudendo in abyf-
sum separavit a bonis, divisit lucem a tenebris;
dum lucem in firmamento cæli posuit, confirma-
vit in gratia bonos Angelos. Potuit hoc facere

solus Deus, Angelosque ita dividere, qui po-
ruit etiam *præscire casuros & lumine privatos ve-
ritatis in tenebrosa superbia remansuros*. Noluit
quippe illis vel tempus, vel gratiam pœnitendi
largiri, vel ob inflexibilitatem voluntatis, ut
Thomistæ docent, pœnitentiæ incapaces erant,
& ita in tenebrosa superbia remansuri; ideoque
*Angelorum aversorum a luce justitiæ terribilissimas
mentes... a luce seu societate sancta Angelorum di-
vinit. Hanc allegoricam interpretationem divi-
sionis lucis & tenebrarum Aug. dixit, non sibi
videri absurdam.*

Oraculum S. Pauli 1. Cor. 4. de lapsis in-
firmisque hujus statûs mortalibus oportere in-
telligi, manifestis Augustini testimoniis juvat
declarare 1. Ep. ad Valent. 1mâ Scribit Aug.
*Dicit Apostolus: quis enim te discernit? quod ideo
dicit: quia de massa illius perditionis, quæ facta
est ex Adam, non discernit hominem, ut eum faciat
vas in honorem, non in contumeliam, nisi Deus &c.*
2. de Cor. & gr. c. 7. *Ab illa conspersione, quam
constat esse damnatam... discernuntur non meritis
suis, sed per gratiam Mediatoris... Itaque cum
audimus: quis enim te discernit?... ab illa perdi-
tionis massa, quæ facta est per primum Adam, de-
bemus intelligere, neminem posse discerni, nisi qui
hoc donum habet, quisquis habet, quod gratiâ sal-
vatoris accepit. n. 12. Et c. 12. Nunc verò post-
quam illa magna peccati merito amissa libertas,
etiam majoribus donis adjuvanda remansit infir-
mitas. Placuit enim Deo, quo maxime humana
super-*

superbiam præsumtionis extingueret, ut non gloriatur omnis caro coram ipso... Unde autem non gloriatur caro coram ipso, nisi de meritis suis, quæ quidem habere potuit, sed perdidit: & per quod habere potuit, per hoc perdidit, id est, per liberum arbitrium... Hinc est, quod in hoc loco miseriarum, ubi tentatio est vita hominis, virtus in infirmitate perficitur. Quæ virtus, nisi ut, qui gloriatur, in Domino gloriatur, ac per hoc nec de ipsa perseverantia boni voluit Deus Sanctos suos in vivibus suis, sed in ipso gloriari, qui eis non solum dat adiutorium, quale primo homini dedit, sine quo... sed in eis operatur & velle &c. Apertiora hæc sunt, quam ut commentario indigeant; atque hoc convulso fundamento ruit illa machina, cui Adversarius innitebatur.

Verùm ne relinquere, quam suscepi. Bertianam causam videar; firmiorem ejus ad hanc objectionem responsionem judico, quam ut eam integram aggredi B., audeat. Juxta Berti Aug. nititur ex Apostoli oraculo ostendere necessitatem gratiæ, ut distinctæ a donis naturalibus; non autem gratiæ victricis sine suppositione vulneratæ per originale peccatum naturæ. Posset gloriari Angelus, si solâ nativâ virtute sanctitatem & perseverantiam comparasset; posset infirmus homo, si fractis viribus, pugnâ sensuum laceffitus, eadem, qua sanus, versatili gratiâ posset bonum expedire agere. Neuter omnino in se gloriari potest, quia uterque indiget gratiâ, cujus virtute per-

severet, quisquis perseverat; minus gloriari infirmus, qui potentiori live eâ, quæ dat ipsum velle, indiget. Itaque hunc sola discernit gratia, non sola sanum. Indiguerit homo sanus tantum alimento, non hoc sufficit ægro. Vider ex his B... firmum adhuc esse in palæstra nostra, quod contra Molinæ sectatores, jactamus telum; & quod contra nos torquet B..., debilis instar arundinis confringi. *Gratia*, inquit B..., *quæ est communis bonis & malis, non discernit bonos a malis.* Hunc textum citat contineri l. de nupt. & concup. c. 3. & de Prædest. Ss. c. 5. Primum an secundum librum de nupt. & concup. intelligat, nescio. In secundo quidem non inveni; in primo autem c. 3. habet: *Anima & corpus & quæcunque bona animæ & corporis naturaliter insita etiam in peccatoribus dona Dei sunt; quia Deus, non ipsi ista fecerunt.* In l. de Prædest. Ss. per gratiam communem bonis & malis intelligit Aug. bona naturæ, qua animantia sumus rationalia, qua ingeniosi a stupidis, a deformibus pulchri discernuntur, totamque naturam qualemcunque supernaturalibus donis non elevatam. Legatur, si placet, citatum caput, & nihil a veritate alienum a me prolatum esse parebit. Et bene quidem de naturæ donis hæc prædicantur; Gratiam enim Aug. communem esse non dixit. Si ita arguisset Eremita ille Augustinianus, fervidus opinionis Jansenianæ defensor (hac nomenclaturâ B... doctissimum Berri insignivit) vae illi!

§. XVI. Forre robustius est, quod ab oratione petitur argumentum; quod ita B... in-
 fruit. Creatura innocens debebat orare & pe-
 tere a Deo donum perseverantiæ, & eo obtento
 illi gratias agere. *Quis enim audeat dicere aut
 credere,* ait Aug. l. 14. de civ. c. 17. *ut neque An-
 gelus, neque homo caderet, in Dei potestate non
 fuisse?* Ergo petendum dictabat communis pie-
 tatis sensus. Hujus orationis neglectui lapsum
 Adæ tribuit S. Gelasius P. ep. 5. ad Episcopos
 Picen. At in systemate Augustinianorum nec
 orare pro obtinendo perseverantiæ dono oport-
 tebat; *Quid enim stultius,* ait Aug. de nat. & gr.
 c. 18. *quàm orare, ut facias, quod habes in tua po-
 testate?* Nec pro obtento gratias agere; *Nam
 non gratias agimus, sed agere fingimus, si unde
 illi gratias agimus, eum agere non putamus.* Scri-
 bit Aug. ad Vital. ep. 107. nunc 217. n. 7. R. I.
 Testimonium allatum in l. 14. de civ. c. 17. nec
 in Lovanien. nec PP. S. Mauri editione inveni;
 nec argumentum, quod ibi est de nuditate & ve-
 recundia primorum parentum, Angelis quo-
 quo modo congruit. Falsarium elatâ voce de-
 clamarent Adversarium fervidiora ingenia. Ni-
 hil tale a me audiet. Forte scribenti humanus
 error, forte Typographo obrepfit. Quoquo
 loco legatur, quod nobis opponitur, libenter
 concedimus; nec tamen, quidquid Deus abso-
 lutâ potentiâ valet, continuò ab eo petendum
 sensus pietatis suadet, si ejusdem rei summam
 penes nos facultatem habemus. Quis enim sa-

nus & membris omnibus incolumis rogat, ut sibi Deus manum (quis posse neget?) pedemque moveat? Neque petitam ex l. de nat. & gr. ex ep. ad Vital. auctoritatem refugerem, nisi Aug. contra eos stylum acueret, qui & peccati vitandi & fidei procurandæ facultatem penes nativas liberi arbitrii vires esse tuebantur. Affert B... hic contra nos testimonium S. Th. I. p. q. 94. a. 4. ad 5. *Adæ non fuit in tentatione subventum, quia recursum non habuit ad Deum pro obtinendo auxilio, quo perseveraret.* Primò quidem transmittere cum reverentia cogitaveram, eoquod ex Aug. unicè hanc causam suscepi sustinendam; vicit tamen eadem reverentia, ut, si minùs ejus mihi auctoritatem conciliandam, saltem verba ab iniqua corruptione vindicanda assumerem, vindicatæque suæ restituere integritati. Videte ergo non esse conveniens testimonium S. Thomæ & Adversarii. Hic illius textum corrumpit, objectionem cum responsione confudit, laciniamque alienam (qua tamen ad nos maximè exagitandos utitur) sententiæ S. Thomæ assuit. Quærit ibi S. Th. *Utrum homo in primo statu decipi potuisset?* objicit sibi isto loco: *Nescivisset cogitationes hominum & futura contingentia; si igitur aliquis super his sibi falsum diceret, deceptus fuisset. B. det. primus homo tantum credidisset, quod hoc esset possibile... vel dici potest, quod divinitus ei subventum fuisset. Nec est instantia, quam quidam afferunt (en novam contra ultimam solutionem instantiam) quod in tentatione*

tatione non fuit ei subventum, ne deciperetur; licet tunc maximè indigeret. (Sequitur responsum) quia jam præcesserat peccatum in animo, & ad divinum auxiliũ recursum non habuit. Sic finitur Art. quod ultimum exponi potest: divinum, quod utique ipsi tanquam justo non defuit, non est amplexus, utendo scilicet, auxilium. Conferat Benevolus Lector utrumque textum a B. & a me relatum, imò ad fontem exigat, & si quidem me imposuisse publico deprehenderit, falsarium divulget. Prò quoties, & quantà de-
nuo moderatione opus est?

B. 2. Clarissimi Berti accommodata & extra cavillationem omnem posita est responsio; innocentem nimirum creaturam non debuisse orare oratione genitũs, supplicando pro uberiori auxilio conferendo, sed oratione laudis gratias pro accepto agendo, ejusque conservationem petendo. Nova forte hæc distinctio, novus loquendi modus videtur? Non insuetus est Augustino. l. 3. ad Bonif. c. 3. legitur. *Gaudens in actione gratiarum... Gemens in allegatione orationum.* Quid autem B...? Gratiarum actionem & orationem laudis haud propriam orationis notionem sortiri contendit. Nisi ad rigidissimos Philosophiæ apices orationis naturam vult exigere, sensum fidelium usumque loquendi non planè rudium hominum requirat. Quid illis usitatus, quàm hymnos, psalmos, cantica, quibus Dei Magnalia, nobisque ac Patribus concessa beneficia elato præconio cum
gra-

gratiarum actione recolimus, horásque Canonicas, quæ maximam partem ex prædictis constantur, quibúsq; quotidie templa resonant, precum nomine referre & celebrare? Ast liberalem ut me, nec nimis obstrepentem Adversarius iterum sentiat, dabo, impropriam orationem esse gratiarum actionem ac laudem; nec propriam Aug. requirit l. 6. oper. imp. n. 15. *Apostolus dicit. oramus autem ad Dominum, nequid faciatis mali. Quod si ita esset in potestate, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitata, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur.*

Nequidem necessum fuisset pro conservatione auxilii deprecari, (instat B...) quod si negatum fuisset, sine sua culpa Adam cecidisset. Quasi verò non omnis gratia esset donum gratuitum, liberaliter descendens a Patre luminum; Aut quasi debita fuisset Adamo, quod in Bajo improbant; aut non etiam pro conservatione usús rationis, integritate sensuum, sine quibus aut omnia aut aliqua Dei præcepta sine nostra culpa non implemus, deprecandum non sit. Quidquid demum sit, sive ab intrinseco efficax perseverantiæ gratia esse debuerit, sive fuerit tantummodo ejusmodi Angelis concessa gratia, ut facillimè cum ea perseverare potuissent, quod negare B... non potest, communem saltem Sancti Angeli cum aliis debuissent Deo laudem & gratiarum actionem persolvere; singularem vero pro gloriæ post perseverantiam

tiam

riam collatæ magnitudine. Miror, Adversario videri; religionem piisque auribus horrorem per hanc responsionem excitari, qui non horrebat, in suis prænotationibus asserere, quæ citra gratiam specialem & sanantem per ordinariam providentiam auxiliumque solùm applicans geruntur, in Deum propriè non esse referenda.

Quid S. Gelasius sentiat, hæc ejus verba declarant: *Illam primam conditionis integritatem dum ita de se fedit, tanquam eo, qui condiderat, non egeret. Nec de perceptis gratias agendo, nec ut eadem intemerata durarent, suppliciter implorando. in prævaricationem tracta &c.* Plura apud Berti hic legenda, quæ B... tacendo probat.

§. XVII. Pro quinto principio refert B., p. 147. plura Augustini loca, ubi cur unus, non alter in accepta justitia perseveret, ad inscrutabilia Dei judicia revocat; & ne hæc ad statum hunc limites, l. II. de Gen. ad lit. c. 10. universim, ad eoque de Adamo & Angelo dicit: *Possit Deus etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere, quoniam omnipotens est; possit planè; cur ergo non fecit? quia noluit. Cur voluerit, penes ipsum est.* Breviter me his expedio, & R. Aug. cur quis non perseveret, absolute respondet: *quia non est ex massa damnationis gratiæ divinæ largitate discretus.* Si quæretur, cur ex massa damnata unus, non alter perseveret, ad inscrutabilia judicia recurrit. Quòd semper in hujusmodi supponat
massam

massam damnatam, manifestum inde iudico, quia de statu innocentiae, de quo modò Adrumetini dubium moverunt, solùm in l. de Cor. & gr. ex professo tractat; quibus Monachis respondens, ad iudicia Dei, ut aliàs, non confugit.

Deinde potuerit sane, Deus quòd non negamus; sed conditio creaturæ innocentis non exigebat efficaciter ad perseverandum præmoveri.

§. XVIII. Tandem cor & medullam sententiae Augustinianæ petit, ita arguendo. Si motio per se efficax non esset necessaria in statu innocentiae, ideo foret, quia tota ejus necessitas ad actus supernaturales juxta Aug. repetitur ab infirmitate naturæ lapsæ. Falsum esse consequens probat ex universæ naturæ motu, quem conditor providentiâ suâ conservat l. 5. de Gen. ad lit. c. 20. 2do. Ex electione Saulis & David in Reges, quæ actio est merè civilis c. 14. de cor. & gr. 3tio. Ex mutatione Regis Assueri ab indignatione ad mansuetudinem l. 1. cont. duas ep. Pelag. c. 20. 4to. Ex his civilibus naturalibusque mutationibus infert Aug. Dei potestatem in voluntates hominum. de Præd. Ss. c. 20. 5to. Inviictam Dei voluntatem esse contra omnes voluntates sive Angelorum, sive hominum. 6to. Comparat animam sub motione Dei frameæ, quam manus bellatoris pro libitu rotat. Atque hæc exempla probant pro omni statu & conditione creaturæ despoticam Dei pote-

pote-

potestatem; præsertim quod divina voluntas sit prima & suprema causa omnium corporali-um & spiritualium motionum. l. 3. de Trin. c. 1. His ergo concatenatis arietibus B... syste-matis nostri fundamenta eversum iri confidit, sed l. 4. c. 6. Patris Berti responsis explicatio-nibusque jam præcipuum robur contractum jacet. Itaque B. ad 1. 6. & ult. vult ibi Aug. quod Divina providentia totius universi ordinem pulcherrimè instituerit, sua quibusque creatu-ris munia, pro munerum diversitate vires di-versas accommodatissimasque aptaverit, quas conservando & continuo cum iis concurrendo sine cessatione operatur. Ad 2 & 3. Electio Sau-lis & Davidis, ac mutatio Assueri incircum-scriptæ Dei potestatis, quodcumque exercere voluerit, documenta illustrissima sunt; quan-quam & in animis subditorum aliqua interdum bona voluntas supernaturalis inventa fuisse di-catur apud cit. Berti. 4 & istum assumitur ad Augustino ad probandam contra Semipel. di-vinæ potestatis excellentiam, quæ sicut facere potuit, ut populi libere se Regibus prædictis subjicerent, ita &, salvâ hominum libertate, ad supernaturales actus movere possit, nullam-que esse creaturam tam sublimem docet, cujus resistentiâ invicta Dei voluntas possit retardari. Hæc nostræ sententiæ defensores non infician-tur. Aliud est Deum posse efficere, quodcum-que & ubicumque voluerit, & interdum etiam extraordinariâ providentiâ efficere, aliud effi-cacem

cacem motionem Dei esse ubique absolute necessariam. Aug. ut suam de gratia doctrinam ex omni parte validissime circumvallet; evincit primò ex Ss. lit & præsertim S. Paulo gratiam hujus statûs operari velle & perficere, adeoque naturâ suâ efficacem esse. 2do. Necessitatem hujus tam efficacis gratiæ lapsis hominibus præ innocenti creatura probat ex infirmitate naturæ. 3tio. Quod hæc efficax gratia *liberrimam, fortissimam, invictissimam perseverantissimamque parere voluntatem* c. 8. de cor. & gr. possit, ex illimitata & non impedibili Dei potestate & virtute, ex gestis omnino admirabilibus elucente tuerur. Alibi quoque jam significavi, solennem Thomistis argumentationem Augustino vel incognitam, vel inusitatam fuisse. Quomodo *voluntas Dei sit summa & prima causa omnium corporalium & spiritualium motionum* interprete Augustino discere citato libro 3tio de Trinit. c. 4. n. 1. & sent. 58. S. Prosperi B. . . potuisset, ubi legitur: *Nil enim fit . . . quod non de invisibili & intelligibili summi Imperatoris aula aut jubeatur aut permittatur secundum ineffabilem justitiam præmiorum & pœnarum,*

§. XIX. Quid, inquit, nulla in Christo efficax, nulla filii in matre gratia, nulla gratuita prædestinatio fuit? Ubi autem infirmitas, in quos nulla labis originariæ transfusa est fæditas? R. Habuit sanè Christus non necessitate naturæ, sed præcellentiâ Capitis prædestina-

stina-

finatorum, ob participationem Ecclesiae, quam acquisivit sanguine suo. Non esse id omnino necessarium in morali Corpore, B. . . excipit, ut, quam in membra influat, ejusdem vitae ratio in Capite præexistat. Ne repugnem contentiosius, sufficit mihi convenientissimum fuisse, ut, sicut in corpore physico eadem physica, ita in morali eadem vita moralis capitis & membrorum inveniatur. De Christo acquiescere videtur B. . . Ast quid de B. Virgine, ait, respondebit Berri? Responderet forsân, sicut illa filia Adæ, quod debito naturæ incurrere debuerat, Patris Maledictum ne portaret unquam, privilegio favoris præcipui, nullique præter ipsam ob Maternitatis Divinæ prærogativam concessi, provisum est: ita eodem privilegio non, sicut reliqui, a labe purganda, sed præservanda, prædestinata est intuitu meritorum Filii. Item sicut illa Christi sanguine non abluenda, sed exornanda redempta est, ita tum ob excellentiam Matris Dei sublimius elevandam, tum ob statûs, quo vixit, rationem majorémque cum Filio conformitatem, simili cum Filio gratiâ fas erat illam consecrari. A privilegiis autem ad vulgarem modum non est facienda consecutio. R. 2. Sicut gratiam Christi, hoc est, Medicinalem non exegit illius naturæ status, sed tantùm applicantem juxta Thomistas; & tamen gratiam Christi habuit; ita participavit gratiam efficacem, quanquam eâ non absolutè egerit. De-

G

mum

num primam fortè gratiam, quæ pro toto illo innocentiae statu instituta est, non erat conveniens, propter unius personæ conditionem instaurare.

Urget, ad aliòsque infirmitatem concupiscentiamque non esse extendendam instat. Concupiscentia enim, quæ actu non stimulat, non est magis impedimento ad actum virtutis, quàm si omnino non esset; sed regeneratus appetitùs inferioris tentatione interdum non stimulatur, ait Aug. l. 6. cont. Jul. c. 19. ergo nec propter concupiscentiam omnibus lapsis danda est gratia efficax, quod fatentibus Augustinianis falsum est. Verba Augustini cit. l. n. 60. refero; ex iis de fide Adversarii nostri Lector judicet. *Carnis concupiscentia, ait Aug. actu manet, non quidem abstrahendo & illiciendo mentem, ejusque consensu concipiendo & pariendo peccata; sed mala, quibus mens resistat, desideria commovendo. . . . Non semper est desiderium, contra quod pugnemus, sed si tunc non est, quando non occurrit, quod concupiscatur, sive animo cogitantis, sive sensibus corporis; fieri potest, ut insit qualitas mala, sed nulla sit tentatione commota. . . . Cum verò occurrit, quod concupiscatur, nec desideria mala, nobis etiam nolentibus, commoventur, perfecta sanitas est.* Subsumo: sed jam perfecta sanitas non est, dicente Aug. *Num quia deleta iniquitas est, finita infirmitas? ergo pulsante tentatione objectoque concupiscibili proposito, rebellat concupiscentia, & repugnat menti*

menti conanti ad opus supernaturalis ordinis. Si non pulsat tentatio, nec opus est victoriâ, nec observatione præcepti adeoque nec efficaci gratiâ opus esse, sanus quisque dicet, quam non nisi ad actum requirimus.

§. XX. Denique propriis antilogiis systema nostrum ceu hostibus domesticis subvertendum putat B. . . Prima ipsi antilogia est, Prædestinatio gratuita pro hoc, non pro statu innocentiae. Secunda, discrimen auxiliorum, ubique eadem militante causâ nempe omnipotentissimâ Dei voluntate. 3tia. Scientia Media ad statum innocentiae adoptata, proscripta ab isto. R. Statuum, auxiliorum, prædestinationis diversitatem Augustino auctori adscribimus, dilucidissimè l. de Cor. & gr. traditam, & omnino necessariam putamus, facilèque ex definitione Prædestinationis, quæ massam damnatam supponit, colligimus, ex l. de dono persever. c. 7. &c. Scientiam Mediam, sepositâ lite de nomine, an & qualem admittat Berri ac nos cum ipso, ex l. 4. ejusdem c. 10. sine obscuritate leget. L. sexto c. 10. dilucidatam quoque inveniet rationem illam: quicumque ordinatè vult, priùs vult finem, quàm media, quæ superfluum est hic retexere.

Sub finem, quandoquidem B. . . antilogiis nobiseum contendere cœpit, quasdam ei manifestiores opponimus. I. p. 158. tomo 6. dicit per adjutorium sine quo auxilium sufficiens

ciens significari. p. verò 162. totum hoc intelligi, de quo disseruit (opinor); disseruit autem de applicante & sanante gratia, utraq̃ue efficaci. 2. Gratiam applicantem vocat concursum generalem, nec tamen data est Adam &c. 3. Augustinum de gratia sanante loqui, & seponere a disputatione sua gratiam omni statui necessariam; cum in l. de Cor. & gr. expressè de utriusque statûs auxiliis tractet. 4. p. 164. dicit: non omnis gratia efficax est ex se sanativa, sed illa fortior tantùm; unde gratia primi hominis fuisset per se efficax respectu naturæ sanæ, non infirmæ, nisi virtute superadditâ. Si autem per se efficax est, quomodo respectu infirmæ naturæ efficax non esset? nuncquid quia medicinalis non erat? videtur potius dicendum fuisse; gratia per se efficax primi hominis fuisset etiam efficax respectu hominis infirmi (utpote gratia efficaciter applicans) sed non fuisset sanans. 5. tom. 2. p. 137. scribit: gratiam habitualem esse naturæ lapsæ reparativam, & tomo 6. p. 162. justificatum per gratiam esse causam infirmam & specialissimo auxilio sanante indigere, ut perseveret; & p. 144. præter virtutes sanativas gratiam efficacem, sanantem utique requirit. 6. p. 157. carpit Augustinum implicite, dum Augustinianos carpere velle videtur, & p. 173. eundem excusat. 7. Dicit, denegatum fuisse Adamo auxilium efficax ob culpam tempore concomitantem, naturâ præcedentem, cum tamen actio mala, ad

ad quam indivulsè annexa sequitur malitia, naturâ posterior sit actione Dei ad illam præmoverente. Deinde quid opus est argutiâ hac? cùm B. . . pro dispositione ad malum & flexibilitatem voluntatis & supremum Dei dominium alibi assignet. Ergo non ex parte hominis opus est, dispositionem adstruere.

Plura fortassis peritioribus viris videbuntur aut accuratiùs expendenda, quædam præfiliùs scribenda, quædam distinctiùs exprimenda; sed ego de sensu Augustini fati declarato securus, minutias captare superfluum duxi; limam autem his scriptis adhibere, horum dierum, quorum subsecivas horas huic labori consecravi, angustia hæud permittebant.

Atque hæc quidem defensionis jure pro vindicanda Augustini, non aliorum sententiâ impugnanda scripta sunt; nec per ea de Clarissimi Adversarii, in aliis præcipuè materiis, existimatione quidquam detractum velim.

POSITIONES SELECTÆ
EX TRACTATIBUS
DE DEO UNO, TRINO, ANGE-
LIS ET GRATIA.

§. I.

DE DEO UNO.

1. **C**uiliber homini est probabilius conge-
nita Idea Dei. 2. Cùm verò istud
apud omnes in confesso non est, exi-
stentia Dei à posteriori demonstranda est.
3. Nequit in adulto esse invincibilis ignora-
ntia existentiae Dei. 4. Etsi essentia physica
Dei in cumulo omnium perfectionum consti-
tui possit; 5. Metaphysica tamen, nec in in-
finitate, nec intellectione sive radicali, sive
actuali; sed 6. in Esse absolutissimo à se con-
sistit. 7. Unus est tantùm Deus. 8. Origo
Polytheismi malè ad Enos aut Hebræos, sed
rectiùs ad Chami posteros refertur. 9. Cultus
Vitulorum in deserto, in Dan & Bethel nequit
purgari labe idololatriæ. 10. Inter naturam,
relationes & perfectiones Divinas non inter-
cedit distinctio realis, nec formalis ex naturâ
rei; 11. ast tantùm distinctio rationis. 12. In-
tellectus creatus ad videndam claram Dei Es-
sentiam indiget lumine gloriæ. 13. Quod non
est

est qualitas physica, mortua, absoluta realiter à mente distincta. 14. Nulla creatura etsi superno irradiata lumine potest Deum propriè comprehendere. 15. Enoch & Elias probabiliùs necdum Divino perfruuntur conspectu. 16. Oculo corporeo etiam glorificato non posse Divinam videri essentiam S. Augustinus constanter asseruit, & auctoritate ac ratione stabilivit. 17. Sententiam verò de Beatorum corpore in spiritum mutando pro suâ modestiâ definire noluit, non tamen probavit. 18. Regnum mille annorum est figmentum Cerynthis, nec illud à Papiâ licet tolerabilius introductum probari potest. 19. Animæ plenè purgatæ ante extremum iudicii diem clarâ Deivisione perfruuntur. 20. Joannes XXII. etsi in adversam propendere sententiam videbatur, eandem tamen nec ut privatus Doctor assertivè docuit, minùs ut dogma fidei definivit. 21. Catholico dogmati de præsentia animarum beatitudine non adversantur Ss. Ambr. Aug. & Bern. 22. Inæqualis est Beatorum pro meritum diversitate gloria. 23. Futura omnia, antequam essent, *erant in Dei scientiâ, nec erant in suâ naturâ.* Aug. l. 5. de Gen. ad lit. c. 18. id est, non erant Deo physicè præsentia ab æterno. 24. Deus videt creaturas in seipso & in ipsis. 25. Non prædeterminat mala culpæ quoad substantiam operis sive materiale peccati. 26. Futura libera ordinis supernaturalis pertinentia ad statum naturæ lapsæ Deus præ-

videt in absolutâ eorum prædestinatione. 27. Non datur scientia media inter scientiam simplicis intelligentiæ & visionis, ab utrâque distincta. 28. Deus suam bonitatem amat necessariò tam quoad speciem, quàm exercitium; plenâ tamen libertate fertur in creaturas. 29. Deus voluntate antecedente vult omnium hominum salutem, non consequente. 30. Nemo nisi prædestinatus salvatur. 31. Prædestinatio sumpta pro proposito aliquos præ aliis salvandi nullam ex parte nostrâ meritum, nec conditionem supponit; sed est merè ex gratuitâ Dei voluntate. 32. In decreto gratuitæ prædestinationis prior est prædestinatio ad gloriam, quàm gratiam. 33. Prædestinatorum electio fit ex meritis Christi. 34. Effectus prædestinationis sunt Vocatio, Justificatio, Glorificatio &c. 35. Prædestinatorum numerus certus & definitus est. 36. Nemo sine speciali revelatione habet physicam de suâ prædestinatione certitudinem. 37. Nulla fuit, Augustino superstitè, in Monasterio Adrumetensi hæresis Prædestinarianorum. 38. Gothescalcus probabiliter Prædestinarianus non fuit; licet causam veram imprudenter defenderit. 39. Reprobatio positiva tam Angelorum, quàm hominum adulatorum fuit ex prævisis propriis demeritis. 40. Negativæ causâ est peccatum originale, saltè remotè & radicaliter.

§. II.

DE DEO TRINO.

41. Myſterium Ss. Trinitatis lumini naturali impervium 42. Luculentis Ss. Scripturæ testimoniis comprobatur. 43. Tres divinæ personæ ſunt unus Deus. 44. Verſus ſeptimus ep. i. Joan. c. 5. genuinus eſt. 45. Conc. Nicæno, annuente Pontifice per Conſtantinum convocato, Sylveſter per ſuos legatos præfuit. 46. Ejusdem ſymbolo convenienter vocabulum *ὁμοῦσιος* inferum eſt. 47. Liberius Papa primæ tantùm Formulæ Sirmiēſi contra Phorinum editæ ſubſcripſit. 48. PP. Ariminēſes nunquam hæreſi Arianae ſubſcripſere. 49. Conc. Conſtantinopolitanum tanquam œcumenicum quoad ſymbolum fidei ſemper fuit in Eccleſiâ receptum. 50. Duæ in divinis proceſſiones nempe Filii & Spiritûs ſancti admittendæ ſunt. 51. Quarum principium non eſt ſola natura, nec ſola hypoſtaſis; ſed utraq. 52. Filii proceſſio eſt generatio, non Spiritûs S. *quid autem inter naſci & procedere interſit, quis explicare poteſt?* Aug. l. 3. cont. Maximinum. 53. Spiritus S. etiam à filio procedit. 54. A quo niſi procederet, non diſtingueretur. 55. Jure itaque Symbolo Nicæno- Conſtantinopolitano hæc particula *Filiòque* addita eſt.

§. III.

DE ANGELIS.

56. Dari Angelos fides docet, ratio non evincit. 57. Sunt ſubſtantiae ſpirituales omnis

corporis physicè uniti expertes. 58. Non tamen hoc definitum in VII. œcumenico, nec in IV. Lateran. putamus. 59. Non repugnat plures Angelos esse ejusdem speciei; Imò conformior est Patribus sententia, eosdem non nisi dignitate & munere & similibus accidentibus, non naturâ inter se discrepare. 60. Non sunt in loco per operationem; quæ præsentiam operantis supponit. 61. Peccaverunt primò superbiâ, non divinitatem appetendo, sed à superiori bono ad propria deflectendo. 62. Torquentur mali Angeli igne perpetuo. 63. Eúmque ignem esse corporeum Augustinus apertè docuit. 64. Ordo ille, quo primo loco Seraphim, 2do Cherubim &c. statuuntur, non nisi probabiliter adstruitur. 65. Ex quovis ordine mitti quosdam à Deo, Scriptura perhibet. 66. Angelus custos cuiusvis fidelium, & probabiliter etiam infidelium assignatus est.

§. IV.

DE GRATIA.

67. Pelagiani gratiam habitualement, non eo tamen, quo debet, sensu admisere. 68. Pressi catholicorum argumentationibus præter legem & doctrinam internas illustrationes, & tandem gratiam voluntatis non quidem gratuitam, nec tanquam absolutè necessariam, sed ad facilius operandum confessi sunt. 69. Gratiam ad initium fidei necessariam esse S. Augustinus contra semipel. invictè demonstravit. 70. S. Joan. Chry-

Chrysoft. illiberaliter Semipelagianismi postu-
 latur, quem antè præfocavit. 71. Nemo potest
 se naturæ viribus positivè ad gratiam præparare.
 72. Pactum inter Christum & Deum dandi
 gratiam facienti, quod est in se per vires na-
 turæ, ut mitissimè dicam, absque ullo gravi
 fundamento asseritur. 73. Lutherus, Calvinus,
 Bajus & Jansenius quoad errores circa gratiam
 habent diversam faciem, sed caudam ad invi-
 cem colligatam; quare posteriorum errores in
 prioribus rectè prædamnati dicuntur. 74. Gra-
 tia actualis est inspiratio dilectionis, ut cognita
 sancto amore faciamus. Aug. l. 4. ad Bonif. c. 5.
 75. Gratia efficax est victrix delectatio. 76. Non
 est eadem in omnibus, sed habet gradus suos,
 unde ea respectu unius est efficax, quæ res-
 pectu alterius inefficax remaneret. 77. Justis præ-
 ter gratiam sanctificantem adjutorio actuali ad
 operandum opus est. 78. Creatura innocens
 non indiguit ad perseverandum, & consequen-
 ter nec ad opera supernaturalia *adjutorio quo*
sive gratiâ ab intrinseco efficaci. 79. Homo au-
 tem lapsus, ut cum effectu velit bonum super-
 naturale, propter infirmitatem, debet effica-
 citer adjutorio, quo fiat, ut velit, præmoveri.
 Utrumque apertissimè tradit Aug. de Cor. &
 gratia. 80. Objecta nobis difficultas conciliandi
 gratiam per se efficacem cum libertate, chara-
 cter haud obscurus sententiæ Augustinianæ est.
Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei, non
contra eam libertas defenditur voluntatis.

tas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem. c. 8. de Cor. & gr. 81. Datur præter gratiam efficacem gratia interior, cui resistitur, quæ phrasi apud scholas receptâ SUFFICIENS nuncupatur. 82. Christus pro omnibus mortuus, omnibus sufficientia salutis remedia præparavit & exhibet; 83. Ab omnibus autem ut ut excæcatis & obduratis, atque infidelibus præparata misericorditer remedia actu semper recipi, de fide non est. 84. Neque est necessaria ad imputationem peccati præsens gratiæ inspiratio. 85. Parvulis quibusdam unicum salutis remedium, Deo nolente, non applicari, indubitata Augustini non uno in loco doctrina est. 86. Justis verò ceterisque fidelibus auxilium saltem remotè sufficiens ad implenda mandata denegare, Jansenianum est. 87. Homo lapsus nequit solis naturæ viribus Deum ut auctorem naturæ amore casto super omnia diligere, nec totam legem naturæ implere. 88. Non requiritur ad opus moraliter bonum fides & gratia habitualis. 89. Etsi multa infidelium opera, si officium spectes, decus laudis habeant, plerumque tamen germen inutile sunt. 90. Practicè & per se loquendo homo lapsus propter virium elationis nullum opus morale undequaque bonum sine gratiâ peragit. 91. Siquid verè bonum in infidelibus deprehenditur, id quoque divinæ gratiæ tribuendum est. 92. Potest justus cum ordinariis auxiliis brevi fortè tempore omnia venialia; 93. Non tamen totâ vitâ sine spe-

speciali gratia vitare, qualem B. V. Mariæ concessam esse tenet Ecclesia. 94. Perseverantia finalis est in homine lapsō donum speciale. 95. Quinque Jansenii proscrip̄tas propositiones sincerè damnamus & totidem oppositas ex Augustino tuemur. 96. DE GRATIA HABITUALI. In justificatione peccatoris non solūm teguntur, sed vere delentur peccata; 97. Non per imputationem justitiæ Christi, sed per formam intrinsecam. 98. Quæ forma sive gratia non est distincta à charitate in cordibus nostris per Spiritum S. diffusâ. 99. Fides requisita ad justificationem non est fiducia, quâ credimus, peccata nobis esse per Christum remissa. 100.

S. Paulus ad Rom. scribens; justificari hominem gratis, non excludit opera gratiæ.

facillitatis vitae, quatenus B. V. Mariae
 ecclesiam esse tenet. Eodem de. P. P. P.
 trialle est in nomine Iacob deum Iacob.
 Quiaque Iacobus prototypus et positiones
 coram dante et iacobus oportet ex. A. P.
 sine iacobus. S. D. GRATA HABITARE
 in iustificatione peccatoris non solam
 sed et debeat peccare; et non per iust
 iustitiam Christi. Sed per iustitiam
 iustitiam est. Que iustitiam gratia non est
 iustitia et obsequio in obsequio iustis per
 nom. S. Iacobus est. Iacobus gratia ad iust
 iustitiam non est iacobus. et obsequio
 carum nobis esse per Christum iustitia. Iacobus
 S. Iacobus ad Rom. Iacobus iustitia
 hominem gratia non est
 opera gratia

